

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ ויקט ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

טו שמות הקדושים
המסוגלים לפרנסה
מילוא הודת'א

יב השירוק הראשון
נציץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ז גם כשאר משכר את ליבו לה'
יזכור שהכל מכה הבורא
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילוא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

מכון אור לישיבים

ירושלים - נהריה

בית אברהם | גם כאשר משבר את לבו להשם יתברך יזכר שהכל מכת
 הבורא
באר משה | השמחה והקדושה השורה על הצדיק מרגשת להמון העם המסתופפים
 בצלו
בן יברך ישראל | הדרך מפרטת בגישה והכנה לנטיעה לחצרות הצדיקים א
מחשוף הלכן | המרה בתשובה מוסיף כח ואור גדול בשכינה
ישמח משה | הדרך להגיע לראיה וחרדה מלפני השם יתברך - חקמה וענה
 אמתית
ערוגת הבשם | גרות חנפה מסגלים לפרנסה | למחיה שלחני"ר"ת להדליק נר
 חנפה שמונה ימים
לקוטי שיחות | יוסף נרד ראשון למצרים מפני שהירידה למצרים שינת לחודש
 המיוחד שבעבודתו
מבשר טוב | היסוד לקנין התורה - מדות טובות
דברי ישראל | העובד ה' בדרך אחת ורואה חברו עובד בדרך אחרת לא יכעס
 עליו
זכות דאברהם | כאשר אין האדם שואל קשיות מיד באה הישועה
אמרי אמת | 'לא טוב' הוא בודאי טוב
דברי שמחה | ישועת ה' קרובה לבא ממקום בלתי צפוי
עקדת יצחק | הבורא יתברך מנהיג על כל בריותיו בהשגחה פרטית
מי השלח | לעתיד יתברך שלא היינו כלל בגלות
באורו של חמה | להתאפק ל'כל הניצבים ר"ת הלל
שפת אמת לקוטים | חסידים נוסעים לרבי כדי שיאמר להם מה גנוז בהם
דברי שמואל | על האדם לזכר בכל עת ששלח לעולם הזה לצרף הנשמה
אמרי אמת | השמחה העצומה שתתגלה לאדם בבואו לעולם העליון כיצד כל
 מעשה טוב קל שלו לא נשכח וברא אורות עליונים
שפתי צדיקים | 'שבו שברו לנו מעט אכל' - תשובה על ידי מניעה מרובי
 אכילה
שפתי צדיק | תשובת הקנה בסעודה אחת עם כוס משקה
היכל הברכה | העצבות גרושה מכל העברות שבעולם
דברי יחזקאל | בעל תשובה גאל נשמות מהקלפות

דברי שלום | רבי מרדכי מלעכוביט'ש זיע"א היה שונא בעל מרה שחרה .
אמרי חיים | שמחה וזריזות לקבלת השבת
בית אברהם | על ידי שמירת העינים ועין טובה זוכים להרגשת קדושתה ..
דברי אמת | בהתעורר אהבה גשמית יש לעורר האהבה הרוחנית
באר משה | הרצה להנות מתענוג העליון עליו להפשיט עצמו מכל גשמיות
 עולם הזה
זכרון קדוש | כפי שמתאפק מתאוות עולם הזה כף זוכה שלא יוכל להתאפק
 מתורה ומצוות
זרע קדש | גם לאחר שהתפלל הרבה פעמים ולא נענה לא יתיאש אלא יחזור
 ויתפלל
נר אברהם | יש להעתיק ולבקש להנצל מדבורים בטלים בעת התפלה ושתיה
 ללא פניות
ישועות משה | המתפלל בחמימות והתלהבות פראוי אין צריך לשמר עליו שלא
 ישוחח בתפלה
תורת הרא"ם | תלה יהודה אשמת בנזמין בו
יפח לקץ | השבוי אינו בחזקת חיים
לבנימין אמר | יוסף רצה לברר אם האחים שבו בתשובה
דברי שאול | הוכחת יוסף לאחיו שלבו שלם עמם ממה שלא הודיע לאביו
 שהוא חי
כתב סופר | הוכחת יוסף שלבו שלם עם אחיו ממה שמפיר לשון הקדש .
שופריה דיוסף | פרעה והמצרים שמחו לדעת שלא עברו על החק
מקרא מפרש | ארץ גשן נתונה לשרה מפרעה
אמרי שפר | מצות 'בעור עבודה זרה' צדה לדרך
ויאמר שאול | בטול היצר הרע כחם התורה
אמרי אש - חומת אש | טעם יציאת ישראל ממצרים קדם הזמן
חזון ישעיה | לא שכח יוסף את בוראו אף לאחר שעלה לגדה
פנים חדשות | יעקב פחד לרדת למצרים מפני שלוש סבות
הר צבי | פגנת יוסף שאביו יראהו ולא שהוא יראה אותו
מעשי צדיקים
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת ויגש

הכנעה וענוה

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

גם כאשר משבר את לבו להשם יתברך יזכר שהכל מכת הבורא

בשכר אשר הם שברים (מז יד). על פי מאמר הצדיקים ז"ל על מאמר חז"ל רשעים מלאים חרטה (ראה נדרים ט), גם מצינו (עירובין יט) פושעי ישראל מלאים מצות כרמון, ואם פן שמלאים במצות ובחרטה למה נקראים פושעי ישראל.

אלא שהפגם שלהם שהם 'מלאים', שלבם מתמלא במצות ובחרטה שלהם ואין לבם שבור, וחושבים כי עשו כבר תשובה שלמה, ועל חשבון זה יכולים כבר שוב לחטא.

וזהו בשכר אשר הם שברים, אפילו כשזכו לשבר את לבם להשם יתברך, חושבים כי הם 'שוכרים', שבת עצמם זכו לזה, ועל פן לבם מתמלא.

מה שאין פן אצל איש יהודי פשר כתיב 'שברו על ה' אלקי' (תהלים קמו ה), אפילו כשמשבר את לבו, יודע שזה לא בכת עצמו, רק השם יתברך נתן לו גם זה במתנה, ואין לבו מתמלא:

הסתופפות בצל צדיקים

באר משה

רבי משה מקוונין זיע"א

השמחה והקדושה השורה על הצדיק מרגשת להמון העם המסתופפים בצלו

והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנגמין פי המדבר אליכם (מה יב). ופרוש רש"י ידוע. והנראה לערפינו בזה על דרך הרמז ועל פי דרכו של רש"י הקדוש ז"ל, דהנה ידוע כל מקום שנאמר 'והנה' מורה על שמחה, וכלל גדול הוא גם פן שהסמן מבהק מצדיק האמתי הוא, כשגדל השמחה מאיר בפניו, כמו שכתוב (קהלת ח א) 'חכמת אדם תאיר פניו', וכדאיתא בחובת הלכות בסימן הפרוש צהלתו בפניו ואכלו בלבו.

וזהו הענין שהולכים להקביל פני הרב ברגל, הידוע שבכל רגל ויום טוב חוזר למציאות הראשון ומתגלה בו עצם ההארה שנתגלה בו מאז ומקדם, אף שלאו

כל אדם זוכה שתגיע אליו ההארות הרגל ויום טוב הקדוש, פי אם הצדיק האמתי שמתנהג בכל ימיו בגדל הקדושה והפרישות.

וכמו שכתוב 'ולא יראו פני ריכם' (שמות כג טו), ירצה שאותן ההמוניים שהם כל ימיהם בבחינת ה'ריכם' ומרקנים מפל טוב, לא יזכו שיופיע עליהם הפנים של מעלה המתגלה בפנימיות ההארה בכל מועד ויום טוב.

כי אם הצדיק הקדוש האמתי שאינו מחסר שום יום מימיו, ואפילו כמעט רגע, מהיות בו בגדל הקדושה בעסק הקדושה ובקיום מצות ומעשים טובים והוא אינו חס ושלום בבחינת הריק, בודאי שהצדיק הזה זוכה לקבל הרגל הקדוש בגדל השלמות.

על פן הולכין שאר ישראל ופשוטי העם שאינם בבחינה זו, להקביל הרב ברגל, למען יופיע להם הצדיק הדור, שהוא הרב והגדול שבהם, מזיו ונעם העליון הקדוש שמאיר בו בכל מועד ויום טוב, ועל ידי זה יוכלו גם לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו.

אך באפן שיבאו בשביל זה באמתות וכנות לבם, ולא לשום פנים אחרת, כי אם להקביל פני הרב דיקא, דהינו הפנים של הרב הצדיק הקדוש שפונה עצמו מפל עסקי העולם הזה ואף כל מגמתו להתדבק בהבורא יתברך, ואז כשיבאו כלם יחד באמתות כנות לבם בשביל זה, יאיר ויופיע עליהם מזיו שכינתו והדרו, וירגישו מגדל השמחה שיבא בלבם מהשמחה ותענוג העליון של הרב.

ביאור הפסוק על פי הנ"ל

ומעתה נבא אל באור הפתוב. דהנה הגם שכל האחים היו שבטי יה, שהם נגד י"ב צרופי הנו"ה ברוף הוא, וכל שבט יש לו צרופי הנו"ה בפני עצמו, אף על פי כן לא יכלו לעשות היחוד האמתי כשחסר להם יוסף הצדיק שמרמז נגד ספירת יסוד צדיק, שהוא העקר שנעשה היחוד על ידו כנודע.

אך עתה כשבאו למצרים ונתראו לפניו פנים בפנים, אז תכף ומיד היה מאיר ומופיע בהם גדל השמחה ותענוג העליון ממדרגת יוסף הצדיק על ידי ראיתם בפניו הקדושה, וזה מאמרו אליהם והנה עיניכם

ראות, כלומר שסימן גדול הוא לכם שעתה עיניכם ראות גדל השמחה ומרגישים אתם גדל החדוה והתענוג על ידי ראית עיניכם בפני המאירים בכם:

בך יברך ישראל

רבי לוי יצחק מאוניערנא זיע"א (בן בתו של הרה"ק רבי ישראל מרומין זיע"א)

הדרכה מפרטת בגישה והכנה לנסיעה לחצרות הצדיקים

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך פפרעה. כתיב לשון נסתר, 'אליו', ולא כתיב למי.

הענין הוא, תכלית עבודת האדם שיהיה שפל באמת יודע פחיתות ערכו, וכשירגיש בנפשו שמין גבהות והתנשאות צריך תכף לסע להצדיק האמת ושם יראה בעיניו פקידה ויפיר את מן ערכו שהוא לא כלום ולא הגיע עוד לפרוודור בעבודת השם יתברך, וכשירגיש אחר כך בנפשו איזה דרך בעבודה, ידע כי לא ממנו הוא רק השפיע לו הצדיק זאת בנפשו כשהיה בצל קורתו.

וזכרני אשר עוד בימי חרפי נשאלתי מתסידים אנשי מעשה לאמר, מה זה לנו אשר בעת שאנו באים להצדיק במקום הקדש [כמו בעת השלחן השהור וכדומה], שמה הרשע, שם ירדפוננו היצר במחשבות זרות מכערים מאד אשר לא הרגלנו בזה כלל אפילו בכתינו.

והשבת להם משל, כאשר יעמידו קדוה עם מים זכים על הפירה לבשל לצרף אכילה, והנה המים זכים המה פירוע, ועם כל זה כאשר יצג על האח אשר על האש, מחמת האש יעלה הקדוה רתיחה ויתראה על פני המים רפש וטיט, ובכל פעם תצטרף המבשלת לקח הפך ולשאב מעלי הפסולות למעלה למען ינקה ויעברו ממנו ואז יצא נקי והוא תועלתו.

וכן הוא הענין כאשר יבוא היונגער-מאן להצדיק, ומה גם פי סגף עצמו מקדם וכדומה, ידמה בנפשו פי נקי הוא מפל. אמןם כאשר יקרב אליו אז יעלה אבעבועות ויבא הפסלת למעלה ויגלה בשתו, וזאת הא לתועלתו למען ינקה מזה, וגם פי לא יטעה בעצמו וידע מה הוא.

הרמז בלשון הפסוק

ונחזור לעניינינו. הצדיק הוא נסתר יען כל מעשיו נסתרים, ומבשרי אהזה אלהי, כי בחינת יסוד נסתר הוא מכל אבריו, וזהו ויגש אליו - להצדיק, יהודה - דער יוד פאךט צום צדיק [היהודי נוסע לצדיק] וכו', ויאמר בי אדני - פרוש הנני מרגיש בעצמי בחינת אדון, רצה לומר התנשאות, ידבר לשון הנהגה, נא לשון אבקש ממך שאתנהג בבחינת 'עבדות' בחינת שפלות, לא בחינת אדון, וזהו ידבר נא עבדך דבר באוני אדני, אם מרגיש

בעצמו איזה דבר טוב ידע שזאת השפיע לו הצדיק, וזהו דבר באוני אדני, אדוני השפיע לי זאת.

אמנם במה אדע כי הנני בבחינת שפלות באמת בהשגתי בחינות פנ"ל, א' ואל יחר שלא אכעס כלל, אפך בעבדך, פרוש כמו שהצדיק אינו כועס כמו כן אעשה גם אני, וזהו אפך בעבדך, על הרף צחות הפעם שיש לך [רצה לומר בצדיק] אבקש שגם אני, ויהן.

והבחינה השנית, כי כמוך כפרעה, אמרתי למעלה אשר הצדיק הוא נסתר, וזה מה שנאמר 'אליו' לשון נסתר, ו'פרעה' הוא לשון התגלות, כמו שנאמר 'כי פרעה אהרן' (שמות לב כה), וזה 'כמוך' הוא נסתר 'כפרעה' התגלות, פרוש הנסתר שלי יהיה כמו התגלות שלי, רצה לומר שיהיה סתרו כגלוי:

פרשת ויגש

נ כא, על אחת כמה וכמה, ב"ר צג י' (מה ג)

ישימח משה

רבי משה מאוהעל זיע"א

הדרו להגיע ליראה וחרדה מלפני השם יתברך - חכמה וענוה אמיתית

ועל

הדרו להגיע ליראה וחרדה מלפני השם יתברך - חכמה וענוה אמיתית דרך המליצה אמרתי לפרש 'אבא כהן ברדלא אומר וכו'', כי אין אפשר להשיג השגה אמיתית איך לחרד לפני הקדוש ברוך הוא, רק אב בחכמה, כי היא החכמה האמתית, דכתיב 'הן יראת ה' היא חכמה' (איוב כח כח), ויכתיב 'ראשית חכמה יראת ה'' (תהלים קיא ט).

וגם מי שהוא ירא את ה' מוסיפין לו, לא למי שאין בו יראה כל עקר, כי אמרו רז"ל (ברכות נה) אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה שנאמר 'יהב חכמה לחכמי' (דניאל ב כא). וגם מי שהוא ענו באמת והוא בעינו כאפס וכאין.

כי אי אפשר להשיג שום השגה אמיתית, רק מי שנדבק בה' שהוא אמת וחותרו אמת, ומי שהוא בעיניו יש, הוא בעצמו מסך המבדיל בינו וביני יתברך שמו, כמו שפרש הצדיק מורנו הרב יחיאל מיכל מזלאטשוב זצוק"ל 'אנכי עמד בין ה' וביניכם' (דברים ה ה), ויהן.

הרמז במאמר 'אבא כהן ברדלא'

והינו 'אבא', מי שהוא אב בחכמה וגם כהן משרת לאל עליו, וגם 'בר דלא', רצה לומר בר דלא, שהוא כן הכנעה וענוה שהוא בעיניו כאפס וכאין, 'אומר ומה יוסף וכו'', רצה לומר שאיש פנה משיג איך לחרד לפני השם יתברך, ויהן.

הרמז להנ"ל בפסוק

והנה אמרתי דהתוכחה הנ"ל מבאר במקרא. דהיה די באמרו 'ולא יכלו אחיו לענות אתו' ויהיה מובן גם לקטני השכל דהוא מפני הבהלה.

ואל יחר אפך בעבדך. והטעם, כי כמוך כפרעה, כמוך גימטריא 'אלהים', היא השכינה הנקראת 'אלהים', פרעה גימטריא 'ספירה'. והפונה כמו שפכתבו, כי השכינה בכל בקר אין בה רק כשעור ספירה אחת, ואחר כך על ידי יראי אלהים על ידי תפלתם מתוספים בה תשעה ספירות.

רבינו בוני השכינה בשחרית זהו זיוה והדרה

והכתוב אומר (משלי יד כח) 'ברב עם הדרת מלך', דכל מה שמתרבה העם נוסף הדור למלך. ואפשר לומר דכתוב זה אמרו שלמה המלך עליו השלום על בנן השכינה בכל בקר, דכל מה שמתרבים הבונים אותה זהו זיוה זהו הדרה זהו הדרה, וזהו 'ברב עם הדרת מלך', זו שכינת עזנו הנקראת 'מלך' פירוש:

בקשת השב להיות מבוני השכינה

ולפיכך מבקש השב הנה, שפנין שפונתו להיות מבוני השכינה זה יהיה לו עזר וסיוע לקבל תשובתו, וזהו ידבר נא עבדך דבר, בשביל דבר שהיא השכינה שפונתי להיות מעוזריה אל יחר אפך בעבדך, כי כמוך שהיא השכינה הנקראת 'אלהים' כמספר כמוך, בכל בקר מדתה כשעור ספירה אחת שהיא מספר פרעה, וצריכה להבנות מחדש שיתוספו לה תשעה ספירות, וכל מה שמתרבים הבונים אותה זהו הנאתה וטובתה ושלמותה:

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי, ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (אבא כהן ברדלא אמר, או לנו מיום הדין או לנו מיום והתוכחה כו', יוסף קטנו של שבטים היה ולא היו יכולים לעמד בתוכחתו, ה"ד 'ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו', לכשיבא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר 'אוכיחך ואערכה לעיניך' (תהלים

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באוני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד יח)

מחשוף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

המרכה בתשובה מוסיף כח ואור גדול בשכינה

ויגש אליו יהודה, רומז לבצל תשובה המתקרב ונגש לפני הקדוש ברוך הוא ומודה על עונותיו ומקבל עליו שלא לשוב עוד לחטא, דראשי תבות ו'יגש' אליו 'יהודה ויאמר בי אדני גימטריא כו', הוא שם הו"ו ברוך הוא, ונגש אליו יהודה, הוא המתודה על עונותיו ורוצה לעזוב.

ויאמר בי אדני מבקש מהקדוש ברוך הוא שיתחיל לו על מה שעבר, ויעזרהו על להבא שלא לחטא. והשב הנה נשען ונסמך על השכינה שיש לה הנאה גדולה בתשובתו, דכל המרכה בתשובה ומעשים טובים מוסיף כח ואור גדול בשכינה על ידי ניצוצות הקדשה שמוציא מהקלפה ומעלה לה, ומוסיף תקון כפרצופה שנבנה מחדש בכל יום, דבכל בקר אין בה רק כשעור ספירה, ועל ידי התפלה ייראי ה' מתוספים בה תשעה ספירות ונשלמת כפרצוף גמור כראוי.

השב בתשובה למען השכינה, בזכותה התקבל תשובתו

וזהו שאמר ידבר נא עבדך דבר, דבר היא השכינה פירוש. ומבקש בעל תשובה זה מהקדוש ברוך הוא, שאף על פי שאין תשובתו ראויה להתקבל מצד עצמו, מפל מקום מאחר שפונתו לסייע בבנן השכינה על ידי תשובתו, בשבילה ראוי שתקבל תשובתו.

וזהו ידבר נא עבדך דבר באוני אדני, דהינו בשביל הנאה שיש לשכינה הנקראת דבר, כזה ראוי שתקבל תשובתי,

וכפי שהיה בפעל ביוסף במצרים, שהיה משנה למלך, ד'בלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו בכל ארץ מצרים, ויוסף שלט עליהם בפעל, 'ויוסף הוא השליט על הארץ' ו'וכמספר בארכה בסוף פרשתנו שיוסף קנה המצרים ואת אדמתם, ועוד העבירים מקצה גבול מצרים ועד קצהו וכו', וכן יוסף היתה לא רק לשליטה גשמית, אלא שפיררו את אלקי השמים ואלקי הארץ, ויקימו שבע מצות בני נח, ועד שאמרו רז"ל שהקריחם שמיולו את עצמם.

והנה ישנו הבדל יסודי בין שני ענינים אלו בשליחותו של יוסף למצרים

— (א) נתינת פת בבני ישראל שעניני (מצרים) הגלות לא יפריעו אותם מדבקותם בה, (ב) השליטה על עניני הגלות — שיהיו נכנעים ועד שהם עצמם יתקפו לקדשה:

הענין הראשון, התקף שעניני הגלות לא יבלבלו את בני ישראל מדבקותם בה, אף שמקורה מיוסף, מכל מקום, על ידי יוסף נמשך פת זה בכל אחד ואחד מישראל באפן פנימי, עד שזה נקרא על שמו של כל אחד ואחד [ראה רש"י תהלים פ, ב. לקוטי שיחות ח"ל ריש עמ' 227].

אבל הענין השני, השליטה על מצרים, שיף רק לדרגת יוסף עצמו, וכמו בפשטות שרק הוא השליט על מצרים; ומה שבני ישראל יכולים לשלוט על עניני הגלות (בדגמת יוסף), אינו דבר המתייחס אליהם אלא ליוסף, ובפשטות — שכח שליטתם על עניני הגלות הוא רק בתור שלווחיו של יוסף.

ועל פי זה מובנים הדייקים בלשונות הכתובים, ו'חלוקת חלק שלישי' של הפרשה (שפסקים באמצע דברי יוסף לאחיו העוסקים בתכן אחד — שירידתו למצרים היתה בשליחות השם):

ב' האפנים הנ"ל בשליחותו של יוסף במצרים, הם הם שני הענינים שאמר יוסף לאחיו בתאור שליחותו ששלו 'אלקים' למצרים: (א) 'למחיה שלחני אלקים לפניכם'. לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה' — יוסף פעל בבני ישראל ונתן להם הכח להחזיק מעמד בגלות. (ב) 'ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים וישימיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים' — פעלת שליחותו שיהיה הוא, יוסף, המושל והשליט על מצרים.

וגם שליחות זו (השנייה) שיכת לשם אלקים ו'וקא' — כי הממשלה והשליטה על האמות (ועניני גלות) שיכת לשם אלקים, ענין של דין ומשפט (שלכן נקראים דגנים בשם 'אלקים').

אבל יוסף שונה בעבודתו מהאבות ושארו השבטים, שגם בהיותו עסוק בעניני העולם, הן בבית פוטיפר כאשר הפקידו על ביתו וכל יש לו נתן בידו, ועל דרך זה בבית הסהר, שנתן בידו 'את כל האסירים'. ואת כל אשר עשים שם הוא היה עשה, וכל שכן כשנעשה משנה למלך ונהל כל עניני מצרים — כל הטרדות העצומות הללו לא בלבדו אותו ולא הטרידהו והיה בתכלית הדבקות באלקות.

ובזה יובן הטעם (הפנימי) שהתחלת ירידת בני ישראל למצרים היתה על ידי ירידתו של יוסף, כי יוסף (בעבודתו שם) הוא שנתן כח בבני ישראל להחזיק מעמד גם בהיותם בגלות, בארץ לא להם, במצרים.

וזו היתה פונת יוסף באמרו לאחיו — 'למחיה שלחני אלקים לפניכם'. וישלחני אלקים לשום לכם שארית בארץ, שירידתו למצרים היתה שליחות מאת הקדוש ברוך הוא, כדי 'לפתח את הצנור' ולתת פת לבני ישראל שיוכלו להחזיק מעמד בגלות, לחיות בחיים רוחניים, 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים, גם במצרים.

דיוק לשונו של יוסף ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים'

ובזה יובן גם פן דיוק לשונו של יוסף 'למחיה שלחני אלקים'. וישלחני אלקים. ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים' — שם אלקים ו'וקא, מדת הדין והגבורה (ולא שם הנה, מדת הרחמים) — כי שליחות זו היא באפן של ירידה לגלות, מקום של העלם והסתור כו' [ובאפן שגם צער ועגמת נפש ליוסף וליעקב וכו'] שלא נפרין בו רחמיו של הקדוש ברוך הוא באפן גלוי — וגם במצב זה, פעל יוסף שירידתו שם תהיה 'למחיה'. להחיות לכם לפליטה גדלה'.

אמנם ענין זה עדין אינו תכלית שליחותו של יוסף למצרים — שהרי אין זו אלא תועלת ופעלה שלילית — הגנה מהענינים הבלתי-רצויים שבגלות, כדי שהאדם ישאר דבוק באלקים (פסקים) גם במצב זה.

עקר חדותו של יוסף הוא — כשמו — יוסף מלשון הוספה, וכשהפירוש בפסוק 'יוסף ה' לי בן אחר', שענינו של יוסף הוא, שמהפך גם את 'אחר' (הינו מי שאינו שוף לצד הקדשה), שיהיה 'בן' להקדוש ברוך הוא. כלומר, לא רק שאינו מתפעל מהמניעות ועכובים שבגלות, אלא אדרבה, שהוא שולט עליהם עד שכובשם תחת ממשלת הקדשה.

רק דפרושו הוא, הידוע (ר"ה ג.) דכי משמש בד' לשונות ואחד מהם לשון אם, ועל פי זה יתפרש כמה פעמים בדרך קל וחמר, דהינו אם דזה הדבר שעוסק בו הפסוק כן, אם יהיה על דרך כן וכך על אחת כמה וכמה.

והכי נמי יתפרש כאן: 'ולא יכלו אחיו לענות אתו' דיקא שהוא קטנן של אחיו, 'כי' רצה לומר בלשון קל וחמר, אם נבדלו מפניו, יתברך שמו כשפא להוכיח מה יענה אם יפקד אל מה ישיבנו (על פי איוב לא יד), והבן:

כי למחיה שלחני אלהים לפניכם (מה ה)

ערוגת הבנים

רבי משה מחוסט זיע"א

נרות חנכה מסגלים לפרנסה | למחיה שלחני ר"ת להדליק גר ח'נכה ש'מונה ימים

יש לבאר על דרך הרמז על פי מה שכתבתי במקום אחר דיש לומר נרות חנכה מסגלים לפרנסה טובה על דרך 'כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחסים ושלום וכל טוב, ורמז על זה, דראשי תבות של עמך ישראל צ'ריכין פ'רנסה הוא בגימטריא נ"ר.

ויש לומר דזה מרמז בפסוק הנ"ל כי למחיה שלחני ר"ת ראשי תבות להדליק גר ח'נכה ש'מונה ימים:

למחיה שלחני אלקים לפניכם וגו' וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ

(מה ה-ז)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

יוסף ירד ראשון למצרים מפני שהירדה למצרים שיכת לחדוש המיחד שבעבודתו

הטעם לזה שיוסף הוא הראשון מבני ישראל שירד מצרימה — וזה היה סבה והתחלה לירידת כל ישראל למצרים — הוא מפני שהירידה למצרים שיכת לחדוש המיחד שבעבודת יוסף:

מבאר בכמה מקומות הטעם שהאבות והשבטים בחרו להיות רועי צאן, כי התעסקות זו — שאין בה טרדא (תורה) ונמצאים במצב של התבודדות מעניני העולם — לא הפריעה אותם מלהיות במצב של דבקות תמידית באלקות.

גלות

מי השלח

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצה זיע"א
לעתיד יתברר שלא היינו כלל בגלות
לעתיד, כאשר יושענו השם יתברך ויפדנו,
אז יראה לנו ה' כי לא היינו בגלות
מעולם ולא משל עלינו שום אמה רק ה'
לבדו (ד"ה ויגש):

הלל

באורו של חמה

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א
ל'התאפק ל'כל ה'נצבים ר"ת הלל
ל'התאפק ל'כל ה'נצבים ראשי תבות 'הלל'.
יוסף עצמו בקש אז לומר הלל,
ויקרא ויאמר 'הוציאו כל איש מעלי, תוציאו
כל המצרים ממני, כי מה להם ולהלל,
מה יודעים הם מהלל:

חסידים

שפת אמת לקוטים

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
חסידים נוסעים לרבי כדי שיאמר להם
מה גנוז בהם
בכל אדם עצות די והותר נגד היצה"ר,
אולם צריך איש תבונות שידלגה
מהעמק כו', וזה פרוש מה שאמרו רבותינו
הקדושים נ"ע כי החסידים נוסעים שיגידו
להם מה שיש להם, והבן כי קצתתי (ד"ה)
ביאור הפסוק):

טרדות

דברי שמואל

רבי שמואל מסלונים זיע"א
על האדם לזכר בכל עת שנשלח לעולם
הזה לצרף הנשמה
דבר זה צריך כל יהודי לומר לעניני עולם
הזה הנשמיים שלו ולטרדות פרנסתו,
לא אתם שלחתם אתי הנה' – ירדתי לעולם
הזה לא היתה בעבורכם, כי האלקים –
אלא לצרף עניני אלקות:

מצות

אמרי אמת

רבי אליקים געץ מאורז'ישטשעב זיע"א
השמחה העצומה שתתגלה לאדם כבואו
לעולם העליון כיצד כל מעשה טוב קל

בדרך אחרת לא יכעס עליו

אמר אא"ז זצוק"ל, פרוש אל תרגזו
בדרך, ר"ל בדרך החסידות, הינו
כשאתה עובד להבורא ית' על פי איזה דרך,
וכשאתה רואה שחברך אינו עובד על דרך
זה שאתה הולך, אל תרגזו עליו, כי הרבה
דרכים יש בעבודת הבורא ית"ש:

בטחון

זכותא דאברהם

רבי אברהם מפוריסוב זיע"א
כאשר אין האדם שואל קשיות מיד
באה הישועה
האדם צריך לסבל עליו את הדיו של
מעלה בלי שום קשיות, ולבטח
בה' שיעזר לו, ועל ידי זה ממתיקים הכל
לטובה (ד"ה כי אין אעלה):

אמרי אמת

רבי אליקים געץ מאורז'ישטשעב זיע"א
לא טוב' הוא בודאי טוב
כמו שאמר אאזמו"ר זצוקלהה בלשונו
הטהור: ניט גוט איז בודאי גוט, גוט
ווייסט מען ניט ציא סע איז גוט, ודפח"ח
(ד"ה ה' ממת):

דברי שמחה

רבי שמחה מציעטשנינוב זיע"א
ישועת ה' קרובה לבא ממקום בלתי
צפוי
לפעמים ח"ו אדם מרגיש עצמו בצער
מאיזה צרה אשר לא תבא חלילה,
וחושב שמאד צר לו, אל יפל לבו, רק
תאמץ ויבטח בהש"ת כי בודאי הישועה
קרובה לבא ממקום שלא עלה בדעתו (ד"ה)
(פתח):

עקדת יצחק

רבי יצחק מנחם מאלכסנדר זיע"א
הבורא יתברך מנהיג על כל בריותיו
בהשגחה פרטית
שמני אלקים לאדון לכל מצרים, יוסף
הצדיק שם את הש"ת לאדון לכל
הדברים שבעולם, ובכלל זה לכל מצרים'
– לכל צרות ישראל בצרתם לו צר, והוא
המנהיג הבירה וכל העולמות העליונים
ותחתונים ומשגיח על בריותיו בהשגחה
פרטית:

וכנה יש לבאר ולהמתיק שרק בענין
השני מרגיש השלילה לא אתם
שלחתם אותי הנה' – דיש לומר שפונת
יוסף בנה היא, לא רק לשלל (כפי המשמעות
בפשוטות) שפנת ירדתו למצרים לא היתה
בגלל פונתם של השבטים (במכתו למצרים),
אלא, ששליחותו למצרים (מצד תכליתו השגחה
הנ"ל – יושימני גו' ומושל בכל ארץ מצרים) אינה
שיכת אליהם (לא אתם) אלא רק לדרגתו
ומעלתו המיוחדת, שהוא השליט על כל
הארץ.

וזהו הטעם שבקריאת התורה מפסיקים
שני הענינים לשתי 'עליות' – כי
הענין השני בשליחות יוסף, הוא נעלה
(עלה) לגבי הענין הראשון, שדוקא בו
נעשית ההוספה (יוסף ה' לי בן אחרי) (חלק ל
עמ' 225):

ואת יהודה שלח גו' להורת לפניו גשנה
(מו כח)

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א
היסוד לקנין התורה - מדות טובות
ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת
לפניו גשנה. ברש"י: מדרש אגדה
להורת לפניו לתקן לו בית תלמוד, שמשם
תצא הוראה.

ואמר כ"ק אדמו"ר זצוקלהה"ה, יש להבין
שהיה לו לשלח את יששכר שהוא
פח התורה כמו שנאמר ומבני יששכר
יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל'
(דה"א יב לב), או את לוי שאותו מצינו
להלן שהבדיל יעקב אבינו עליו השלום
ומנהו ראש והושיבו בשיבה ללמד דרך
השם, כמו שכתב הרמב"ם (ריש הלכות עכו"ם),
ומדוע שלח דוקא את יהודה
אלא ביהודה מצינו יסוד המדות טובות,
במעשה תמר שהודה ואמר צדקה
ממני' (לח כו), אף שבנה עצמו מאד כמו
שאיחא במדרשי חז"ל. ולהבין בית תלמוד
אי אפשר כי אם על ידי מדות טובות
שהוא ההכנה והתנאי לתורתנו הקדושה,
ובלי המדות אי אפשר לקנות התורה על
בן שלח את יהודה (בין אדם לחבירו עמ' נח):

לשונות של אוד

אחדות

דברי ישראל

רבי ישראל ממוז'ניץ זיע"א
העובד ה' בדרך אחת ורואה חברו עובד

שלו לא נשכח ובורא אורות עליונים

וידע האדם כי לא נאבדה אפלו מצוה קלה ותנועה קלה שאדם עושה בעולם הזה וכו', ולפעמים כשאדם טרוד בעניני עוה"ז וחושף מצוה ולובש ציצית ומניח תפלין או נותן צדקה או לומד איזו פסוק או משנה או שורה ומרא, ולא בהכנה, רק שעושה לשם ה' ית', זה הכל מוכן ומזמן לפניו בעולם העליון, אפי' כששכח האדם עליהם, כי זה ה' הכל באמצע הטרדה, אבל שם לא נשכח כלום ולא נאבד ח"ו מה שהאדם עושה לשם ה'. וכשיתבונן האדם את זאת איך יתמלא ששון ושמחה בבואו לעולם העליון ויראה את האורות עליונים שזכה במצות אלו אשר לא ידע אותם ולא התבונן עליהם אדם מעולם, ואיך יצטר לבו כי דברים טובים כאלו ה' בידו לקנות הרבה בזה העולם ולא השגיח כלל (ר"ה אורח):

סגופים

שפתי צדיקים

בשם רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א
'שבו שברו לנו מעט אכל' - תשובה על ידי מניעה מרבוני אכילה

'ויאמר אבינו שבו' - רצה לומר, הקב"ה שהוא אבינו שבשמים, אומר לנו בכל יום 'שבו' כדי שיטוב לנו וכו', ו'שברו לנו' - ר"ל ע"י התשובה תשברו את מדת הדין וכו', ובאיזה דרך תבאו לתשובה שלמה באמת, על זה אומר 'מעט אכל' - ר"ל שתמעטו באכילה, וזה נחשב לסגוף יותר מן התענית, כמבאר בראשית חקמה:

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א
תשובת הקנה בסעודה אחת עם כוס משקה

שמעתי על הר"ר בונם ז"ל, ואולי שמעתי זה מפ"ק זקני מור"ר ז"ל או מאחר איש אמת מחסידי פרשיסחא, שהרבי ר' בינים ז"ל אמר, כי חשב לקבל על עצמו תשובת הקנה, היינו סגופים ותעניתים כמה שנים, וחזר ואמר שבסעודה אחת עם כוס משקה תקנו הכל. (והאמת שאין איש הדיוט כמוני מכין על דברים אלו, מימי אני מאמין שהם אמתים, כי אין לשער גדל קרשקם) (פרשת ויגש):

עצבות

היכל הברכה

רבי יצחק אייזיק יחיאל מקומארנא זיע"א

העצבות גרועה מכל העברות שבעולם

'ועתה', כשתעשה תשובה, אזי אני מזהיר לכם 'אל תעצבו', כי העצבות גרועה מכל מדות רעות שבעולם ומכל העברות:

דברי יחזקאל

רבי יחזקאל משינובה זיע"א

בעל תשובה גאל נשמות מהקלפות

'ועתה', הינו אם עושים תשובה באמת, 'אל תעצבו וגו'', כי יש להחשב שהעברה רח"ל שעשה הינה לסבה, שנודע שלפעמים איזה נשמה בעמקי [הקליפות] ואינה יכולה לצאת משם, ובסבת זה שעשה העברה רח"ל הוציא הנצוצות קדושות משם, דכשחזר בתשובה שלמה מוציא גם הקדושה שהיה מבלע שם:

דברי שלום

רבי שלום מבגהיץ זיע"א

רבי מרדכי מלעכוביטש זיע"א היה שונא בעל מרה שחרה

זקני הסבא מדישא מו"ה רבי מרדכי זצוק"ל מלעכוויטש היה אומר בזה הלשון: שונא אנכי את הבעל מרה שחרה אשר הוא תמיד בעצבות. כן העיד הרב מוילעדניק ששמע מפיו:

שבת

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

שמחה וזריזות לקבלת השבת

'יוסף' הוא השבת קדש, והוא אומר לאתיו 'מהרו' בזריזות ביום ערב שבת קדש 'עלו אל אבי יעקב' - אל השבת לקבלו במהירות ושמחה (ד"ה מהרו):

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

על ידי שמירת העינים ועין טובה זוכים להרגשת קדושתה

בבית גנוזי גימטריא ע', והינו מי ששומר את עיניו בקדושה ובטהרה שלא יפגם בהסתכליות אסורות וגם יש לו טוב עין, לראות כל טוב על חברו ולשמח בלבו, מזה הוא זוכה להמתנה טובה, להרגיש קדושת שבת קדש (פרשת ויגש):

תאוה

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

בהתעורר אהבה גשמית יש לעורר האהבה הרוחנית

אם בא לו תאוה גשמי שאין צריך לו, צריך לקשר מחשבתו בהבורא ב"ה ולהעלות להתרבות לו אהבה לאשר יש לאהב תמיד - הוא הבורא ב"ה (פרשת ויגש):

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מקוץניץ זיע"א

הרוצה להנות מתענוג העליון עליו להפשיט עצמו מכל גשמיות עולם הזה

וכרצות האדם לעלות אל הקדש פנימה ולהנות מתענוג העליון הזה, מכרה מקדם לפשט עצמו מכל בחינת אישיות - מכל גשמיות וחמירות - להיות ממש בחינת רוח ונפש ונשמה לבר, ובהתפשטות מחמירות הגוף והחמר העכור (עהפ"ס ולא יכול יוסף):

זכרון קדוש

רבי שלמה דוד יהושע מסלונים זיע"א

כפי שמתאפק מתאוות עולם הזה כך זוכה שלא יוכל להתאפק מתורה ומצוות

ולא יכל יוסף להתאפק. ולעיל (מג לא) כתיב 'ויתאפק יוסף'. זה אצל כל איש ישראל. במה שהוא מתאפק בעת הצורך מתאוה ומרתחת הדם, נותנים לו לעמת זה שאינו יכול להתאפק כשמגיע לתורה ותפלה ומצוה, די הארץ רייסט אין איהם להקב"ה: ולבו נקרע בקרבו לקב"ה:

תפלה

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

גם לאחר שהתפלל הרבה פעמים ולא נענה לא יתיאש אלא יחזר ויתפלל

אע"פ שלא נענה אדם עדין בתפלתו, לא יאמר כבר נסיתי הרבה פעמים ואיני רואה שום ישועה על ידי תפילתי, רק עכ"ז יאמר בלבו אחר ויתפלל תמיד לו ית"ש, כי בודאי אהיה מעורר רחמנותו ית"ש (ד"ה ויגש):

עמוד התפלה

נר אברהם

רבי אברהם מקנענייהיטש זיע"א
יש להעתיק ולבקש להנצל מדבורים
בטלים בעת התפלה ושתיה ללא פניות

יש לכאר מה שאמר 'בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני' (מד יח), על כל אחד ואחד להפציר ולבקש רחמים מלפניו ותפלה שמו, 'בי אדני' – אנא ממך אדון כל העולמים, 'ידבר נא עבדך' – שפך דבורי שאני מדבר ואני משוחח, 'דבר באזני אדני' – יהיו ראויים להפגס לאזניך ולהתקבל לפניך לרצון, שלא אדבר ואשוחח דבורים בטלים, וכל שפך דבורים אסורים, וגם דבור התפלה והתחנונים שאדבר לפניך יהיו רצויים וראויים ללא פניות וכונות צדדיות, שיהיו שיכנסו באזניך ויתקבלו לרצון לפני כסא כבודך:

ישועות משה

רבי משה יהושע מוויניץ זיע"א
המתפלל בחמימות והתלהבות כראוי
אין צורך לשמר עליו שלא ישוחח
בתפלה

אל התפלה יש לגשת בחיות בכל רמ"ח האברים, אינני בא להתריע על אסור שיחה בשעת התפלה, כי מי יעלה בדעתו בכלל לשוחח, ווער שמועקסן, וואס שמועקסן, פאשר חיים ברוממות הנפש בתפלה.

ראיתי בעיני יהודים כאלו שבשעה

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני (מד יח)

תורת הרא"ם

רבי אלכסנדר סנדר מוגליות זצ"ל
תלה יהודה אשמת בגמיו בו

וצריך להבין לשון 'בי אדני', שרש"י פרש לשון בקשה, ולדעתי יש לפרש בדרך פשוט, על פי מה שמבאר בתורה דעקר הענש היה להשבטים מפני מכירת יוסף, וכן הכתוב אומר 'אבל אשמים אנחנו על אחינו כו' אשר ראינו צרת נפשו כו', וכן ראובן צוח עליהם 'הלא אמרתי אליכם אל תחטאו בילד', הרי בהדיא שהיו תולין הדבר בחטא מכירת יוסף.

ידוע שעקר החטא היה על יהודה שהיה מלך עליהם, כמה שנראה ממאמר

שהתפללו זענען זיי ארויס פון די בלים, מה שהמחבר כותב (בסימן צח), דאס האט מען געזעהן ביים הייליגן זיידע אין בית המדרש, אז זיי זענען צו געקומען קרוב למעלת הנבואה זאג איך נישט, אבער התפשטות הגשמיות איז געווען דארט.

לא היה צריכים להעמיד עליהם משגיח ולהעיר על אסור שיחה בעת התפלה, משום שכל מעיניהם היו להקדוש ברוך הוא, כל עשותונותיהם מסורים לו ברוממות והתלהבות עצומה מרישא עד גמירא, הם רחפו בעולם אחר בעת אמרם פסוקי דזמרה, זיי האבן נישט געוויסט אויף וועלעכע וועלט זיי זענען, ואת זאת ראו עיני ולא זר.

חסידים מהדור הקודם לא היו זקוקים למשגיח שיעורם על אסור הדבור בתפלה

אלו החסידים מהדור הקודם, לא היו זקוקים למשגיח שיעורם על אסור הדבור בעת התפלה, או להזכירם על עגות אמן, ואלו כהיום אף פאשר בא המשגיח מעורר ומזכיר, גוערים בו וואס גייט דיר אהין.

עקר הטענה היא מדוע אינו מחיה את נפשו בתפלה

כבר מלתנו אמורה, אשר עקר הטענה כלפי אותם המדברים בעת התפלה, היא לא על עצם הדבור, שפן מוכן הוא שפאשר אינו מחיה את נפשו בתפלה, עולה על דעתו לשוחח, אז הטענה היא

אפוא מדוע אינו מחיה את נפשו בתפלה, פארנואס לעבט ער נישט ביים דאווענען, כמוכן שבאפן זה שאינו מחיה את נפשו, גוער הוא במשגיח המעורר, אולם לעתיד יודה לו על כל עגות אמן שזכה בגינו, על כל עגות יאה שמה רבא, ברוך הוא וברוך שמו וכדומה, כי אז יוכח עד כמה חשובות וחיוביות הן עבורו לזכותו בדין.

חסידים הראשונים היו גוערים במשוחחים

איך געדענק נאך רבי אלטר'ל רוננבערג, דער צנאט אבא, ער איז געווען א פייערדיגער איד, ער האט געזעהן אמאהל איינער שמועקסן, צו איז עס געווען און מיטען דאווענען, צו אין מיטן הויעכע שמונה עשרה, האט עס איהם געשטאכן ווי א נאדל אין די ביינער, און ער האט יענעם אהן געשריגן, א שאד די פריערדיגע דורות ענדיגן זיך. [זכורני את רבי אלטר'ל רוננבערג, בעל הצנאט אבא, הוא היה יהודי בוער, אלו היה רואה אחד משוחח, בין אם היה זה באמצע התפלה, או באמצע חזרת הש"ץ, זה היה דוקר אותו כמחט בעצמות, והיה גוער בו, חבל שהדורות הקודמים מסתמאים]. רבי משה ויזלמן היה ירא שמים גדול, והיה נגש אל המשוחח בתפלה ואומר לו: 'בעסער שטעף מיר אריין א נאדל, ווי איידער דו זאלסט רעדן ביים דאווענען' [מוטב שתדקר אותי עם מחט מאשר תדבר באמצע התפלה] [קונטרס 'מוקנים אתבונן' ענייני תפילה]:

אוצרות גאוני הדורות

ענש השגחה פרטית משמים, ולכן האריך עד כה בספורו להוכיח שאין זה ממדת מלך כלל מה שהוא נוהג עמהם, אלא שעל כרחק שבועון יוסף נתפסו, ואם כן הדבר 'בי אדני' תלוי החטא שהייתי מלך עליהם, ואם כן ראוי ונכון הדבר שישב הוא תחת אחיו, והנער יצל עם אחיו כי אין בו עון אשר חטא.

ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת (מד כ)

יפת לקח

רבי ישראל דוד יפה זצ"ל
השבוי אינו בחזקת חיים

מת. פרש רש"י מפני היראה הוציא שקר מפיו. והוא תמוה, שהרי נודע

תכמינו ז"ל שדרשו על פסוק 'וירד יהודה כו', ואם כן היה ביד יהודה להצילו, ולכן עתה שגרו העון שנתפס בגמיו אחיו על כן צוח בכרוכיא בי אדני, הדבר תלוי בי ואשמי בראשי, אבל הנער הזה אין בו עון אשר חטא.

ובזה יובן טענת יהודה לפני יוסף, שעם כל האריכות שהאריך להוכיח על פני יוסף שנהג עמם שלא כדיון, מפל מקום אין זה עגון לסוף דבריו שסיים ועתה ישב נא עבדך תחת הנער והוא יעל, כו', וצריך טעמא למה ישב הוא תחת הנער, ואם מפני שהוא ערב בעדו, אם כן כל הוכחות שהוכיח את יוסף הוא אף למותר, ולא נגע זה לטענתו.

אבל לפי הנ"ל יובן היטב, שעקר רצה להוכיח בכל דבריו שהענין הוא

אליכם בלשון הקדש, והיה בדין להודיע ומחמת אהוה לא עשיתי כן.

והקל נשמע בית פרעה לאמר באו אחי יוסף ויישב בעיני פרעה ובעיני עבדיו (מה)

(טו)

שופריה דיוסף

רבי יוסף הפתח זצ"ל

פרעה והמצרים שמחו לדעת שלא עברו על החק

נראה לבאר את הטעם שהוטב בוואם של אחי יוסף למצרים בעיני פרעה ועבדיו, על פי מה שכתב רש"י על דברי שר המשקים "ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר לו ויפתח לנו את חלמתינו איש בחלמו פתח" (בראשית מא, יב), 'אורנים הרשעים שאין טובתם שלמה, מזכירו בלשון בדין, "נער" שוטה ואין ראוי לגדלה. "עבד" אפלו לשוננו אינו מכיר. "עבד" וכתוב בנימוסי מצרים שאין עבד מולך, ולא לובש בגדי שרים'.

והנה, אחר שהתמנה יוסף לשליט על מצרים, יצא לעז על פרעה והמצרים שאינם מקימים את החק שלהם, האומר כי עבד אינו מולך ואינו לובש בגדי שרים, שהרי יוסף היה עבד ואסור היה לפי החק להמליכו. אבל אחרי שבאו אחי יוסף למצרים, ראה פרעה שיוסף לא היה עבד, אלא הוא נמכר לעבדות שלא בדין, ובאמת הוא מזרע מלוכה ומבני בניו של אברהם שכתוב עליו "כי אב המון גוים נתתיך: והפרתו אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך יצאו" (שם יז, ה-ו), לכן הוטב בעיני פרעה והמצרים שהגיעו אחי יוסף למצרים, וזה הביא להם שמחה, כי ראו שלא עברו על חקם כשמונו את יוסף לשליט על מצרים. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ועינכם אל תחס על פליכם כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא (מה כ)

מקרא מפרש

רבי יצחק יהודה טרונק זצ"ל

ארץ גשן נתונה לשרה מפרעה

כל תדאגנו על פי מתנת חנם היא והוא בכלל מאן דאכל דלאו דיליה, פי לפי המבאר בפרקי דרבי אליעזר גשן היתה נתונה מפרעה לשרה חלף הצער שהסב לה, וזה פי טוב ארץ מצרים שהוא גשן

דברי שאול

רבי שאול מלויטנבאך זצ"ל

הוכחת יוסף לאחיו שלבו שלם עמהם ממה שלא הודיע לאביו שהוא חי

המפרשים חקרו טעמים למה לא הודיע יוסף ליצקב שהוא חי, כל משך זמן כ"ב שנים. ויש לומר דחייש יוסף שמא יתגלה על ידי זה שאחיו מכרהו, ולא רצה לגרם רעה לאחיו.

והן הן הדברים שאמר להם יוסף, תדעו שאין בלבי שנאה עליכם כי עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם, רצה לומר מה שאני מדבר אני יוסף אשר מכתם אותי, הנה לא דברתי אלא אליכם ולא גליתי לאבי, ולא אדבר עוד לשום אדם בעולם שלא לגרם לכם רעה, מזה תדעו שלבי שלם עמכם, כי עתה הוא פעם ראשון שהוצאתי מפי המכירה.

נתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

הוכחת יוסף שלבו שלם עם אחיו ממה שמכיר לשון הקדש

יוסף בהתודע אל אחיו רצה להביא להם ראיות חזקות כי לבו שלם עמהם מאז, והראיה על פי קושית הרמב"ן פרשת מקץ אף לא שלח יוסף מכתב אל אביו כי הוא במצרים למען נחם את אביו, ולמען יפדהו במקומו רב משם, עין בו.

והפשוט נראה לי, פי גרא יוסף פי בהודע לאביו כי הוא במצרים יתגלה הדבר אחר חקירת אביו פי מכרו אחיו אותו ויהיו משנאים לפניו, ולכן היה טוב לו פי יהיה הוא במצרים אשר הוא נגד רצונו, למען לא תבוא רעה לאחיו, וזה ראיה פי יוסף לבו שלם עם אחיו גם אחר מכרו אותו למצרים ועשו עמו רעה, כל שכן קדם לכן שלא היה בלבו עליהם כלל.

אלא דאולי יוסף היה רוצה להודיע לאביו, רק כבר שכח הלשון שדבר אביו אז בהיותו מושל, פי בבית המצרי אף שלא עבר זמן רב מעת מכירתו לא היה בידו לשלח לאביו פי לעבד נמכר ומשעבד היה, ואחר כך כשהיה בן חורין כבר שכח הלשון.

וזהו שאמר עיניכם ראות ועיני אחי בנימין, דהינו פי אני שוה עמכם באהוה, ומוכן בעצמו פי כן הוא יען לא גלה לאביו הדבר, והראיה על זה פי פי המדבר

מדרשי חז"ל שהם אמרו לו האמת שבאו לבקש את אחיו, ולכך נתן אותם למרגלים, ואיכה יתפכו דבריהם עכשו מחיים למיתה.

ואמנם מזה ראיה לדברי התוספות (גיטין כח. ד"ה והניחו) שהעלו, דאף על גב דכל אדם אית ליה חזקת חי, ואוכלת בתרומה בחזקת שבעלה הבהן קנים, ומקבלת גטה על ידי שליח בחזקת שאין זה גט לאחר מיתה, מפל מקום כל זה בכל אדם, אבל בשבוי אין לו חזקת חי, דשבוי כולהי צרות איתנהו ביה, וזהו שאמרו ואחיו מת, כלומר אין לו חזקת חי, יען הוא שבוי נדון הוא כמו מת.

כי אף אעלה אל אבי והנער איננו אתי פן אראה ברע אשר ימצא את אבי. ולא כל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו (מד לד, מה א)

(מה א)

לבנימין אמר

רבי בנימין חדאד זצ"ל

יוסף רצה לברר אם האחים שבו בתשובה

יש לשאל, מדוע רק פאשר אמר יהודה ליוסף "פן אראה ברע אשר ימצא את אבי", לא יכול היה יוסף עוד להתאפק. עוד קשה, הרי כבר קדם לכן אמר יהודה ליוסף "והיה פראותו פי אין הנער ומת" (בראשית מד, לא), ומדוע אז הצליח יוסף להתאפק.

ויש לומר, שיוסף רצה לברר אם האחים שבו בתשובה ממעשה מכירתו, פאשר מכרו אותו ואמרו ליצקב שיוסף מת, ולא חששו אז מצערו של יצקב. ולכן פאשר אמר יהודה על יצקב "והיה פראותו פי אין הנער ומת", חשב יוסף אולי האחים חוששים רק ממיתת יצקב אביהם, אף לא מהצער שלו, לכן התאפק יוסף ולא התגלה להם. אבל פאשר יהודה אמר "פן אראה ברע אשר ימצא את אבי", ראה יוסף שהאחים חוששים גם מלצער את יצקב אביהם, והם מתחרטים על חטא מכירת יוסף שגרמו בזה צער ליצקב אביהם, אז כבר לא יכול היה להתאפק, ולכן נגלה אליהם ואמר שהוא יוסף אחיהם. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין פי פי המדבר אליכם (מה יב)

חזון ישעיה

רבי ישעיה יינגרייז' זצ"ל

לא שכח יוסף את בוראו אף לאחר שעלה לגולה

ולכאורה יש לדרוק מדוע מקדם לא האמין להם, ואחר כך כשדברו אליו כל דברי יוסף האמין להם, ומעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר, ועין ברש"י ז"ל.

ושמעתי מפה קדוש אמר הרב הגאון הקדוש מהר"א הלוי זצ"ל אבדק"ק טשענענער על זה דבר נחמד, דהנה מטבע האדם הוא פאשר יעלה לגולה בפתע פתאום מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, הגם שנתגדל בבית אבותיו על דרכי התורה והתורה, ישכח מקור מחצבתו ויסור מן הדרך הישר והטוב בעיני ה'.

וכל זה הוא יכול להיות באיש אשר אינו מאמין באמונה שלמה בהשגחה פרטית שמאת ה' היתה זאת, כי זה משפיל וזה גרום, ואומר בלבו פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה. אמנם מי שמאמין באמונה שלמה שהכל מה', ולו נאנה תהלה על שהגדיל חסדו עליו ועלה לגולה, לאיש כזה לא זיק הגדלה, וילף גם לאחר זה בדרך הישר והטוב בעיני ה'.

והנה יוסף הצדיק שנתעלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמא, מקדם היה עבד, והושם גם כן בבור, ולאחר זה נעשה מושל בכל ארץ מצרים, היה יודע בבורו אם יהיה נודע הדבר לאביו, לא די שלא יהיה לו לשמחה, אדרבה יצטער מאד, ובשרו עליו יכאב, כי בלבבו ידמה שבלי ספק מחמת גדלתו סר מדרכי ה'.

לכן אמר לאחיו מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלהים לאדון לכל ארץ מצרים, פרוש שאל יחשב עליו שהוא במדרגה ח"ו לומר פחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה ולשכח מחמת גדלתו אל מחוללו, רק הוא מאמין באמונה שלמה ששמו אלהים לאדון לכל מצרים, ומאתו הש"ת היתה זאת ולא ישכח גמולו.

אך אחי יוסף שלא בכונה הפכו את דבריו קצת, ואמרו ליעקב עוד יוסף חי וכי הוא משל בארץ מצרים, והיה נראה ליעקב אבינו ע"ה מדבריהם שבמחשבת יוסף היה שכחו ועצם ידו עשה לו את זאת ולא מה' הוא, רק הוא מושל בארץ מצרים מעצמו ולא השגחת הבורא, לכן ויפג לבו כי לא האמין להם.

אבל לאחר שדברו אליו כל דברי יוסף

על יצר הרע, כמו שאמרו ז"ל (ברכות ה.) על פסוק (תהלים ד ה) 'רגזו ואל תחטאו'.

בדרך, הינו בתשובה שנקרא 'דרך', כמו שכתוב (שם כה ח) 'יורה חטאים בדרך'. גם בדרבי ה' וכולל הכל. ורמז גם כן על התורה שנקרא 'דרך', כמו שכתוב (משלי ג י) 'דרךיה דרכי נעם', כי היא מבטלת יצר הרע. או רמז 'אל', שהוא יצר הרע, אל זר, תרגומו בדרך כמו שנתבאר.

ואפשר שזה רמז רש"י ז"ל אל תעסקו בדבר הלכה שלא תרגז עליכם הדרך (עפ"י תענית י), ורצונו לומר אם תרצו שיהיה עמכם אל, הזתירו תעסקו בדבר הלכה שלא תרגז עליכם הדרך של ה' אם תבטלו התורה ח"ו, כי בטול תורה גורם העברת דרך ה' ח"ו פגודע. או רמז אל שהוא זר, כדי שתכנעו אותו התעסקו בדבר הלכה, כי אין לו להקב"ה אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ח.), כדי שלא ירגזו עליכם הדרך כמו שכתבתי.

אל תירא מרדה מצרימה פי לגוי גדול אשימד שם. אנכי ארד עמו מצרימה ואנכי אעלה גם עלה (מו ג-ד)

אמרי אש - חומת אש
רבי מנחם אייזנשטטר זצ"ל

טעם יציאת ישראל ממצרים קדם הזמן ונראה דהנה על קדימת יציאת ישראל ממצרים קדם הארבע מאות שנה כתבו המפורשים והמדרשים כמה טעמים, ובתוכם טעם אחד כי רבוי העם השלים [עבודת ארבע מאות שנה], עוד הביאו בשם הזהר כי גלות השכינה השלים הזמן.

והנה אם היו ישראל עוד במצרים היו משקעים בטמאה, וזה היה ירא יעקב כי ראה ברוח קדשו כי אם ח"ו יהיו ישראל ארבע מאות שנה יהיו משקעים וכו'. וזה שאמר לו השי"ת אל תירא מרדה מצרימה פי לגוי גדול אשימד שם ויהיה רבוי עם, ועוד אנכי ארד עמו מצרים כי גם השכינה ירדה למצרים, ואנכי אעלה גם עלה.

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם. וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם (מה כו-כז)

לכם הוא, ומשלכם אתם נהנים.

וימתו להם יוסף עגלות על פי פרעה וימתו להם צדה לדרך (מה כא)

אמרי שפר
רבי שלמה קלווגר זצ"ל

מצות 'בעור עבודה זרה' צדה לדרך הנה מה שזכר שנתן להם צדה לדרך הוא אף למותר, דאטו מתחלה הלכו בלא צדה לדרך, וגם מה נפקא מנה כתבה התורה שנתן להם צדה לדרך.

אך דרמז גדול רמזה התורה, דהנה לקמן במדרש מבאר דאומן עגלות ששלח יוסף על פי פרעה היה עבודה זרה חקוק עליהם, עמד והודה ושרפן עין שם. אם כן לפי זה קשה על יוסף כשראה שפרעה נתן עגלות שחקוק עליהם שם עבודה זרה, וכי לא ידע שאחיו ואביו לא יסעו בעגלות החקוק עליהם שם עבודה זרה.

אך נראה דכונה גדולה פני יוסף בזה, דהנה ידוע דכל הדרכים בתוקת ספנה כמאמר ז"ל (ירושלמי ברכות פ"ד ה"ד), על כן פתבו כל הספרים דראוי אל אדם בעת יוצא לדרך שיעשה איזה מצוה, כדי שמצוה זו יגן עליו בדרך אשר הוא הולך.

ולכך בכונה נתן להם יוסף עגלות הללו שחקוק עליהם שם עבודה זרה, לפי שידע שהמה לא יסעו בעגלות, וידע שהם בודאי ישרפו אותם בעת שיצאו לדרך, ואין לה מצוה גדולה מזו לבער ולשרש אחרי עבודה זרה, ויהיה להם מצוה מיחדת על הדרך, וזהו הצדה לדרך שנתן להם, הינו המצוה שיעשו.

וזה שאמר הכתוב וימתו להם יוסף עגלות על פי פרעה, הינו שחקוק עליהם שם עבודה זרה, וקשה מדוע עשה יוסף כן, על זה מתרץ הכתוב בעצמו וימתו להם צדה לדרך, הינו שיקימו המצוה ויהי להם מצוה זו צדה לדרך.

ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך (מה כד)

ויאמר שאול
רבי שאול נחמיאש זצ"ל
בטול היצר הרע בכח התורה ומצוה אותם ואומר להם אל, רצונו לומר אם תרצו שיהיה אל שהיא השכינה שנקרא אל עמכם, הזתירו תרגזו יצר הטוב

מכון חכמי ספרד' נתיבות

ויאמר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה וירא אליו (מו כט)

הר צבי

רבי צבי פסח פראנק זצ"ל

כונת יוסף שאביו יראהו ולא שהוא יראה אותו

וכרש"י: וירא אליו, יוסף נראה אל אביו. ויש להבין מה פנתו של רש"י שהוסיף שיוסף נראה אל אביו.

והרב מראדין רבי מרדכי סנדר קאפאשטיין אמר בשם הגאון רבי נפתלי טרופ, כי יש כאן פונה מיוחדת, והיא, שאף על פי שיוסף לא ראה את אביו עשרים ושנים, ובנדאי היה משתוקק מאד לראותו, אף על פי כן מצות כבוד אב ומלוי רצונו מלאה כל כף את לבו, שבאותו זמן חשב רק על אביו ולא על עצמו, וכל פנתו בשעה זו הייתה רק שהוא יראה אל אביו, פלומר שאביו יראהו ולא שאביו יראה אליו.

שמא יחטאו צאצאיו ולא יוכלו לצאת ממצרים, והסבה השלישית, שחשש יעקב שמא יקבר במצרים ולא יעלו את עצמותיו לארץ ישראל.

על החשש הראשון ענה ה' ליעקב "כי לגוי גדול אשימך שם", שגם במצרים יזכה הוא ובניו ללמד תורה, שלמוד התורה הוא זה שגורם לישראל להקראות "גוי גדול", וכמו שכתוב "ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת" (דברים ה, ח), ולכן שלח יעקב את יהודה שלח תחלה לארץ גשן לבנות שם ישיבה, וכמוכא במדרש תנחומא (ויגט סי' יא) על הפסוק "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה" (בראשית מו, כח). ועל החשש השני שמא יחטאו בניו ולא יצאו ממצרים, ענה ה' ליעקב "אנכי ארד עמך מצרימה" וכיון שה' נמצא יחד אתם במצרים ויהיה יחד עמכם בצרה, ודאי לא ישאירו במצרים. ועל החשש השלישי שמא לא יזכה להקבר בארץ ישראל, ענה ה' ליעקב "ואנכי אעלה גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך", שתקבר בארץ ישראל על ידי יוסף בנה. (באדיבות

מה שאמר 'שמני אלהים לארון לך למצרים', שהוא מורה שמאת ה' היתה זאת שעלה לגולה, אז ותחי רוח יעקב אביהם פי מזה הבין שגשאר יוסף בצדקתו.

ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך (מו ג-ד)

פנים חדשות

רבי יהודה נפתאן זצ"ל

יעקב פחד לרדת למצרים מפני שלוש סבות

יש לשאל, מדוע פחד יעקב לרדת למצרים, עד שהצריך ה' לומר לו "אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה".

ויש לומר, שפחדו של יעקב לרדת למצרים, נבע משלוש סבות. סבה ראשונה, חשש שכיון שהוא עוזב את ארץ ישראל, שאוירה מקפיים (ע"י ב"ב קנח:), יתמעט למורו, ובפרט שיוורד לארץ מצרים שהיתה מלאה בגלולים. סבה שניה, חשש יעקב

מעשי צדיקים

לכבוד חג הפסח, ועוד הדבר נעשה על ידי רבניהם.

מוטל העיר הורה להעמיד את הרב למשפט, והתחייב לערלי העירה צמאי הדם כי אם יתחייב הרב בדין, יסיר הגנתו מיהודי העיר ותנתן רשות לפרע פגיעות ולבזז, והקהלה המפארת תפחד מן העולם.

עורך הדין ששכרה הקהלה נפגש עם הרב בתא כלאו, ויעץ לו להכחיש

את בעלותו על הספין, זו ההוכחה היחידה כנגדו וממילא כל העלילה תתפוגג, אף הרב הודיע כי מעולם לא שקר, אם יזהה את הספין, יודה בבעלותו עליה.

משילא ראה סכוי לזכותו במשפט, התפטור עורך הדין מיצוגו במשפטו, שמעו בני הקהלה על התפטרות עורך הדין ונזעקו, השיגו רשות לבקר את הרב בכלאו, והתחננו לפניו שיכחיש את בעלותו על הספין כי חיי כל יהודי העירה בסכנה ממשית, אף הוא מאן והודיע נחרצות כי הוא לא ישקר.

יום המשפט הגיע, הרב הוצא מבור כלאו אל אולם המשפט, שם עלה אל הדוכן והביט בספין המשטת לפניו, הפך אותה

חמורים על הכועס, והוא רצה בכח אותה סגלה לבטל הפעס מלבו, שלא יהא פיו ולבו שוים בדבריו אלו.

ראה והבט שיהודה בחקמתו הכניס אותו השם בתוך דבריו שיועיל לבטל פעסו, כי התבות והאותיות המיתרות הם 'בי' 'א' 'ואל' 'וכ' הדמיון, והם ממש כסדר השם הקדוש היוצא מראשי התבות 'במה יזכה נער את ארחו לשמר כדברך'. (מאיר נתיבים)

ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו וינרדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו (מד כו)

בפרס הפסח התגלתה גופת נער נוצרי ברחוב היהודים בהוסקוביץ, וסמוך לה נמצאה ספין מטבח מגאלת בדם, בלשי המשטרה סרקו בית אחר בית עד שעלה בידם למצא את בעל הספין, היה זה רב העירה רבי שמואל הלוי קעלין זצ"ל, בעל מחצית השקל.

נתן לשער את סערת הרוחות, הכמרים חגגו את נצחונם, לעלילת דם הוכחה לדידם, היהודים מערובים דם במצותיהם

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באדני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה (מד יח)

פתב הרה"ק רבי מאיר מרגליות זיע"א מתלמידי הרה"ק הבעל שם טוב זיע"א בספרו מאיר נתיבים (ח"ב רמזים לפ' ויגט), קבלתי ממורי סגלה נפלאה לבטל הפעס, לומר הפסוק 'במה יזכה נער את ארחו לשמר כדברך' (תהלים קיט ט), ולכונן את השם הקדוש היוצא מראשי תבותיו.

על פי קבלה זו הוא מבאר את הפסוק 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא דבר באדני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי כמוך כפרעה', פי לדעת המדרשים שפונתו של יהודה היתה לעורר פעס והוא נגש למלחמה, לצבוע שוקי מצרים בדם, קשה מהו לשון 'בי' ו'נא' שאינו אלא לשון בקשה, ומדוע אמר 'ואל יחר אפך', היה לו לומר ויחר אפך, ועוד מהו 'כי כמוך כפרעה', כ' הדמיון מיתר.

אלא יבאר על פי הקבלה מהבעל שם טוב, כי הגם שכונתו של יהודה היתה לעורר מדינים עם יוסף, הוא רצה לבטל את פעסו כי חז"ל אמרו דברים

מצד לצד והחזירה אל השופט, כן, זוהי סכיני, אך עם זאת אני מצהיר שאין לי כל יד ברצח".

השופט השתומם ואמר, "יתכן שאינך מודע לחמרת הודאתך, לשם כך קימים עורכי דין; כדי להנחות את הנאשמים, עשית טעות חמורה כאשר ותרת על שרותיו של עורך דין, אני מציע לך לפחות עכשו לשכר עורך דין".

הרב השיב כי הוא מעריך את העצה ואכן עורך דינו יעץ לו להכחיש את בעלותו על הסכין, אך הוא סרב לעשות זאת כי מעולם לא הוציא דבר שקר מפיו, התפעל השופט לשמע הדברים ושאל, "הכי מעולם, אף פעם לא שקרת".

מיד קם ראש השוטרים ממקומו ואמר, "זהו תרגיל מחכם מצדו של הרב, הוא הודה רק מפני רצונו ליצר רשם אמין, אך יש לנו עד, נמצא כאן אדם שיעיד שהסכין היא סכיניו של הרב, עד זה הוא אדם הגון ששרת בביתו, וגרש בכפיות טובה ונבשת פנים".

הרב פנה אל ראש השוטרים ואמר, "איש שעבד בביתי וגרש בתרפה, כזה היה רק אחד אשר גרש בעוון גנבה, אין הוא בדיק אדם מהגון ואין ספק שהוא יעיד נגדי, הרי חדור הוא רצון לנקם בי".

אתה טועה, צהל ראש השוטרים, "לא הראיתי לו את הסכין לצורך זהויה, הוא אמר שאין צורך בכך, הוא מוכן לעלות על דוכן העדים ולהכריז על סימנים שיש באותה סכין, מה תאמר על כך".

הרב משך בכתפיו בהשלמה, "אם כן אין בפי מלים, עדותו הוא ענין לבית המשפט", אל דוכן העדים נקרא לעלות איש נמוך רזה ומהיר תנועה, שהעיר סביבו מבטים עצבניים, השופט החל בחקירתו, "התוכל לזהות בפנינו את סכין הרצח, האם הראו לך אותה מראש".

מיד הכריז העד כי הגם שלא הראו לו, הוא יוכל לזהותה בנודאות, אם מחזיקים אותה כשהחוד לימין והלהב כלפי מעלה, נתן יהיה להבחין בשריטה קלה ליד הלהב, השופט התבונן בסכין בהשתאות, וקבע כי העד זיק בדבריו.

ראש השוטרים הכריז בשמחה כי גם ללא הודאת הנאשם בבעלותו על הסכין נתן להרשיעו, אך הרב פנה אל השופט ובקש לומר דבר מה, "לא שקרתי כבוד השופט כאשר הודיתי שהסכין שלי, לא שקרתי גם כאשר הצהרתי שידי לא היו

ברצח, אך ברצוני לתקן הצהרה אתרת שלי. **הצהרתי** שאיני יודע מי הרוצח, עכשו אני יודע מי הוא", דממת מות השתררה באולם, "מיהו", שאל השופט, הרב הסתובב, שלח את ידו קדימה, והצביע על העד שהחזיר פסיד, והחל לסגת לאחוריו.

השופט תמה ושאל מדוע הוא החליט כך, והרב ענה על אתר, "אני זהיתי את סכיני כשראיתייה, והדבר מובן, יש לי טביעת עין חדה, הסכין היא מקלי ביתי, ואיני משקר לעולם".

אבל כשהעד טען שעד כה לא ראה את הסכין, ושמעתי כי הוא מזהה אותה על פי שריטה קלה, הדבר תמוה, כיצד ידע האיש שזו סכין הרצח ודוקא בה בצע הרצח הנורא, כיצד ידע שדוקא הוא סכין זו חסרה בביתי, אלא בודאי הוא ידע זאת משום שהוא עצמו אחז בה".

מיד צעק העד בבהלה, "אני רק גנב פשוט, אינני רוצח, הסכין נשארה בראשתי מאז שהרב גרש אותי מביתו, פגשתי בנער ותכננתי לפרץ עמו לבית הפרנס, ובדרך באמת שלא התפונתי, רק שלפתי את הסכין, ופתאום הוא נפל".

משיצא בשלום מבית המשפט, אמר הרב לבני הקהלה, "לו הייתי מכחיש את בעלותי על הסכין, ברור כיצד היה הספור נגמר, דעו לכם, השקר מעולם לא הועיל לאיש".

על פי מעשה זה באר המחצית השקל את הכתוב 'ויאמר אבינו שבו שברו לנו מעט אכל', ונאמר לא נוכל לרדת אם יש אחינו הקטן אתנו וירדנו כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו".

לכאורה תמוה כפל הלשון, 'לא נוכל לרדת', 'לא נוכל לראות', אלא לכאורה צריך להבין, מה חשב יעקב אבינו עליו השלום בכך שהמתין עד שתקלה הפת מן הסל, הלא מיד בבואם הם הודיעו לו כי אין באפשרותם לרדת למצרים בלא אחיהם הקטן.

אלא נראה שיעקב חשב שבניו יחוסו עליו, יקחו עמיהם ליד אחר, ויאמרו ליוסף שהוא אחיהם, אך הוא לא רצה לצוות עליהם לעשות כן, והמתין שהם עצמם יציעו לעשות זאת ובנגמין ישאר בבית.

אך הם בצדקתם ובישר לבבם לא היו מסגלים לעשות שקר ותרמית, ידעו שאם ישאל אותם אדוני הארץ, 'הזה אחיכם

הקטן אשר אמרתם', הכרת פניהם תענה בם, ודבר שקר כזה אי אפשר לעשות כי אם למי שמלמד ברמאות עד שאי אפשר להרגיש מתהלכותיו ומתנועותיו.

זה שאמרו ליוסף, הבט נא וראה כי אמת דברנו, כשאמר אבינו 'שבו שברו לנו מעט אכל', אמרנו 'לא נוכל לרדת' רק אם יש אחינו הקטן אתנו, הגם שהיה בדינו להביא ילד נכרי תחת אחינו, אמרנו 'כי לא נוכל לראות פני האיש ואחינו הקטן איננו אתנו', איננו יכולים לראות פניו אם נלך ברמאות.

הגם שהיה פקוח נפש, שנאו השבטים ארח שקר, רק שפת אמת ורוח נכון בפייהם, ומיתר לצין מה היה קורה חלילה אלו לא היו מקפידים על האמת. (הקדמת מחצית השקל ליורה דעה)

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו (מה א)

במדרש ב"ר (נא י) אבא כהן ברדלא אמר, או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה, יוסף קטנו של שבטים היה ולא היו יכולים לעמד בתוכחתו, דכתיב 'לא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו', לכשיבא הקב"ה יזיכרם כל אחד ואחד לפי מה שהוא שנאמר (תהלים נא) 'אזיכר ואערכה לעיניך', על אחת כמה וכמה.

פתב רבי שמואל דוד וואלקין זצ"ל, כדי לזרז אותנו להשכים ולהעריב עם דברי תורה בפנינו, היה החפץ חיים זצ"ל אומר וחוזר ואומר כי בעלמא דאתי אין בתי דפוס ואין להשיג ספרים, כלם לומדים רק מתוך הספרים שטרח האדם בעולם הזה לרכש לו ולהכין לנפשו.

כי כל מה שלומד האדם למטה נעשה חקוק למעלה, כל ספר ומסכתא שלמד בעולם הזה, הוא ימצא לפניו קנים לעד בעולם הבא, ובודאי אור התורה בשיבה של מעלה יהיה הרבה יותר גדול ממה שהוא למטה בעולם התחתון, אבל רק מי שהשחיר פניו בעולם הזה לעסק בדברי תורה ולהכין ספרים לעולם הבא, יהיה לו מה ללמד במתיבתא דרקיעא.

החפץ חיים הוסיף תבלין וספר על מארע חשוב שארע עמו בימי ילדותו, בהיותו כבן שמונה בקר בוילנא עם אביו, ומאחר והיה מפרסם לעלוי, הובא להבחן לפני אחד מגדולי המורים, כמדמני רבי אברהם אבלי פסוואלער זצ"ל.

בהנכנסו למבחנו נשאל איזה מסכת למד ואם הוא יודע את מה שלמד בה, והוא השיב שלמד מסכת בבא מציעא, והרב יכול לבחון אותו במסכת זו, אמר לו הרב, "אם כן, עמד ואמר מה שלמדת".

בתחלה נבהל הילד כי לא הנחה לפניו גמרא לעין ולומר מתוכה, הוא התאזר אמצץ והחל לומר בשטף עמוד וחיצי מתחלת המסכתא, אך אז נאלמה לשונו כי לא זכר עוד בעל פה וגמרא לא הייתה בידו, והוא בוש ונכלם מאד מכל הנוכחים.

לתלמידיו היה מסים לספר זאת ואומר, "אם לפני בשר ודם מתביישים כל כך אם לא יודעים, איך כבר תגדל הבושה כשיובא האדם לפני מלך המלכים הקב"ה והוא לא יוכל לומר ולהשיב, וגם לא יהיה בידו במה לעיין וממה ללמד". (שביבי אור)

והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים (מה יג)

באשר יצא הרה"ק רבי אברהם חיים הורביץ מפלאנטש זיע"א חותנו של הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמר זיע"א את העיר מעליץ, אחר שבת מרוממת שעשה בה והרים את תושביה טפח וטפחים מעל הקרקע, לווהו כל אנשי העיר אנשים נשים וטף כראוי לגברא רבה כמותו.

פנה הרבי אל אנשי העיר ושאל, אמרו חז"ל (שיובין יג), 'כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו', תמה אני, הכי בורח מן הכבוד אני, שהוא ירדף אחרי ואזכה לכל הכבוד הזה שאתם חולקים לי.

אלא פונת דבריהם כן היא, הפטיר ואמר, 'כל הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו', כלומר את אותו הכבוד שהגיע לו נוחלים בניו ויוצאי חלציו אחריו, מאחר ואבי הרה"ק רבי משה מרוזנואדוב זיע"א ברח מהכבוד, לכן מגיע לי כל כבודו.

בזאת פרש הרבי מפלאנטש את דברי יוסף הצדיק והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים, כי יוסף אמר לאחיו דעו, 'לאבי את כל כבודי במצרים', כלומר כל הכבוד שיש לי במצרים, בא מכח אבי שהיה בורח מן הכבוד, לכן רודף הכבוד אחרי. (מוטיען טל ישראל)

כלכם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן שלש

מאות ססף וחמש חלפת שמלת (מה נב)

ספר רבי אליעזר פלצי'נסקי ז"ל, בתקופת הצנע הגיעה מאמריקה חבילת מזון ובגדים ששלח למשפחה רבי חיים יעקב לוין, בנו הגדול של סבא רבי אריה לוין זצ"ל.

שמחת בני הבית שיצעו רק דחק וצמצום הייתה רבה, הילדים עטו על שקי הבגדים בנסיון למצא בגדים המתאימים למדותיהם, והנה, מצא אחד מהם חליפה ההולמת אותו בדיוק, עד שנדמה היה כאילו נתפרה לפי מדותיו.

ברם הסבתא אשת רבי אריה חשבה אחרת, שמא חליפה זו תתאים לפלוני העני כשנודמן אותו עני לביתם, העניקה לו הסבתא את הבגד באמרה לרבי אריה בהתפעלות, "הפלא ופלא, חיים יעקב שלח חליפה זו, ההולמת בדיוק את מדותיו של פלוני". (בית אמי)

ולאביו שלח בזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים (מה נב)

ברש"י, מצינו בגמרא ששלח לו יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו.

בעת שחלה הרה"ק היהודי הקדוש מפשיסחא זיע"א ונפל למשכב, נזעקו יהודי העיר וגזרו צום ותשובה תפלה וצדקה, באותו יום הודמו כפרי אחד לפרשיסחא ובקש לשתות צלוחית י"ש בבית המזיגה, אך הכל צוחו עליו שהיום יש תענית צבור, עבור מחלת היהודי הקדוש.

עמד הכפרי והתחיל לבקש רחמים מלפני הש"ת בלשונו הפשוטה, "רבנו של עולם, עזר במהרה ותרפא את היהודי הקדוש, כדי שאוכל לשתות צלוחית יי"ש".

כשיעמד היהודי הקדוש מחליו, ספר שתפלת הכפרי התקבלה בשמים יותר מכל התפלות, הוא התפלל בתמימות גדולה בלי שום פניה שאתרפא במהרה, כדי הוא שיוכל לשתות יי"ש. (שיח סרפי קודש)

ובני דן חשים (מו נב)

ספר הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א. בשנה הראשונה אחר הסתלקות הרה"ק הדברי יחזקאל משינאווא זיע"א, נסע בנו הרה"ק הדברי שלום מסטרופאקוב זיע"א לשבת בצל קדשו של זקני הרה"ק

רבי שלמה מבאבוב זיע"א.

היה זה שבת פרשת ויגש, ובלייל שבת קדש היה ניטל שהוא ליל תקופת טבת, בשעת עריכת השלחן שאל הרבי מבאבוב את אוהרו הרבי מסטרופאקוב, האם אביו נהג לומר מדברי תורתו כשחל ניטל בלייל שבת קדש.

משהשיב הדברי השלום שאביו נהג לומר דברי תורה פי קדשת השבת מגנה ועל כן אין לחוש מניטל, בקשו הרבי מבאבוב שיתכבד וישא מדברי תורתו.

פתח הדברי שלום פיו בחכמה ואמר, "כתוב בפרשת השבוע יבני דן חשים", 'בני דן' הפונה לבני הצדיקים, כי הצדיקים מכנים 'דן' כמו שנאמר 'דן ידן עמו', הם חשים להתפלל ולבקש מאת ה' יתברך, להחיש את ישועת ישראל. (נועם שבת)

ויביאו את מקניהם אל יוסף ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים וינהלם בלחם בכל מקנהם בשנה ההוא (מו יז)

שבת אחת הודמו רבי הלל ליבנטשטיין מקאלאמייא זצ"ל לעיר שמלויא, ובתוף הבאים אליו ממרחקים היה נגיד בשם ר' יוסף סאנטוי שהתפרנס מגדול חזירים, ולרבי הלל חרה הדבר והוא חפץ להוכיחו ברמז.

בדרשתו מעניני הפרשה פתח רבי הלל ואמר, כתוב בפרשה 'יתם הכסף' וגו' 'ויאמר יוסף הבו מקניכם', 'יתנו להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמרים', ויתתם השנה' וגו' 'ויאמרו לו לא נכחד מאדני כי אם תם הכסף לא נשאר לפני אדני בלתי אם גויתנו'.

לכאורה לא מובן מדוע אמרו 'לא נשאר לפני אדני' ולא אמרו פשוט, לא נשאר לנו בלתי גויתנו, ועוד, הלא אמרו חז"ל (סנהדרין ג), 'מעולם לא יצאה פרה וחזירה ממצרים' וגו', ומכאן שהיה להם חזירים, מדוע לא מצינו שהביאו ליוסף גם את החזירים.

אלא ידעו המצריים שיוסף הצדיק לא יעשה סחורה בדבר אסור, על כן דיקו ואמרו 'לא נשאר לפני אדני', הצדיק, בהמות נוספות להביא. הכל ידעו כי על אותו ר' יוסף הוא התפון בדבריו, אך לא רצה לביישו, והיתה לו ישועה, כי כל החזירים שהיו ברשותו נפלו פגרים מתים. (אוצר הסיפורים חלק ו)

פרשת ויגש

השידוך הראשון

ולכן יש עלי להסכים לשידוך הראשון שיציעו לפני.

המילים האחרונות צדו את מחשבותי העליזים של אחד הסוחרים שהיה קל דעת וחסר אחריות אמיתית למעשיו, והוא נענה ואמר לו: מחפש אתה שידוך? הנה יש לי עבורך שידוך מתאים ביותר: אחותי, בחורה צעירה לימים, גרושה מאישה הקודם, ויש לה מאה רובל כסף לנדוניה. אחותי נמצאת פה עכשיו, אם טוב הדבר בעיניך, נעשה תיכף תקיעת כף ונסגור את השידוך בסימן טוב ובמזל טוב.

היחיד שלא ידע את האמת על טיבה של הכלה המוצעת היה הבחור בעצמו: היא כלל לא הייתה אחותו של הסוחר ואפילו לא קרובת משפחתו. זרה הייתה לו לחלוטין, והיא לא הייתה אלא בתו של בעל האכסניה. אכן גרושה הייתה מאשה, ואכן מאה רובלי כסף היו ברשותה.

אין לדעת מה עבר בראש של האשה כשהיא שיתפה פעולה עם אותו סוחר והודיעה כי היא מצידה מוכנה לאירוסין אלו. עתה, הסתכלו הסוחרים בפניו של הבחור, והוא שזכר היטב את הוראת המגיד, לא איבד את עשתונותיו ואמר בפה מלא כי גם הוא מסכים לשידוך זה.

הסוחרים העליזים הבינו כי יש להם עתה הזדמנות טובה לשעשוע הגון. הם לא אבדו זמן ואמרו לפקיד של בעל האכסניה שיגיש בפניהם מגשים גדולים עם עוגות ומיני מאפה משובחים יחד עם בקבוקים מלאים של יין שרף, כדי לחגוג את מסיבת האירוסין. החתן והכלה שיתפו פעולה, והסוחרים כטוב ליבם בשעשוע מילאו פיהם שחוק.

לאחר שחלפה שעה קלה, קם סוחר אחד שנתקגא ביוזמתו של הסוחר מציע השידוך, והחליט לתרום אף הוא המשך לעלילה המתקמת נגד עיניהם: אם כבר נעשה השידוך בין החתן והכלה, מדוע שלא נתקדם עם זה יותר? אם זוג מאורס הם, ראוי שגם נעמידם תחת החופה.

הסוחרים שהיו המומים מההצעה המפתיעה של עצמם, שאלו בקול: וכי יש כאן מישהו היודע בטיב גיטין וקידושיין? וכי יש לנו אדם שיודע לכתוב כתובה ולערוך קידושיין? הסוחר שהציע את ההצעה קם והודיע: אכן כן, יש ברשותי היתר הוראה והוסמכתי על ידי רבנים לעסוק בהלכות אלו. מוכן ומזומן אנכי לערוך לבני זוג אלו את חופתם כדת וכדין.

אך זאת ידע הבחור כי דבר אחד מדברי המגיד לא ישוב ריקם, ועליו להתכונן כבר בימים אלו לשמוע ולהסכים לשידוך שיוצע בפניו.

בדרכו ממעזריטש לביתו, דרך ארוכה שהייתה אמורה לארוך כשבוע ימים, נכנס האברך לאחת האכסניות שהיו על אם הדרך, כדי להשיב את נפשו בארוחה קלה ולמצוא מקום ללינת לילה. האכסניה הייתה שייכת ליהודי אמיד שמצא את פרנסתו בכבוד ובהרחבה מניהול האכסניה שאורחים רבים פקדו אותה.

בעל האכסניה, בשונה ממרבית בעלי האכסניות שהיו פזורות ברחבי מזרח אירופה, לא זקוק היה לעמוד בעצמו ולשרת את הלקוחות. ההכנסות הרבות שהניבה האכסניה נתנה לו את האפשרות למנות פקיד מטעמו שקיבל את האורחים, דאג לשבצם בחדרים המתאימים ולהגיש בפניהם את הארוחה ממטבח האכסניה, וכמובן שגם גבה מהם את התשלום הראוי.

כדרכם של יהודים רחמנים בני רחמנים הורה בעל האכסניה לפקיד שיאפשר ליהודים עניים להיכנס אל האכסניה ללא תשלום, כשהוא מקצה להם מקום טוב וחם מאחורי התנור המוסק ומעליו, ואף יתן להם ארוחה צנועה. שמה של האכסניה יצאה למרחוק ורבים מעוברי האורח היו מבקשים להתאכסן שם.

גם אותו בחור מצא את עצמו יושב בפנינת החדר הגדול של האכסניה, סועד את ליבו בלחם שחור ובצלחת מרק ירקות מהבילה. במרכז החדר ישובים היו קבוצה גדולה של סוחרים עשירים שזה עתה סיימו לאכול סעודת פאר אותה הכינו עבורם במיוחד. עתה מיטיבים היו את ליבם בבקבוקי בירה ויין שרף כדי המלך, וכטבעם של משקאות מסוג כזה, עד מהרה הפכו הסוחרים לשובבים ועליזים יתר על המידה.

לאחר שכבר סיימו לדבר ולשוחח על עסקיהם המסועפים, צדה עיניהם של הסוחרים את אותו בחור ביישן שישב לו בגפו בפנינת האולם, והם החליטו להזמין אותו לשיחתם. הסוחרים המשועשעים התחילו לחקור אותו ומה מעשיו, מאין הוא בא ולהיכן הוא הולך. הבחור לא הסתיר מהם כלום ואמר להם את האמת: כך הוא שמי ומחסידיו של רבינו המגיד ממעזריטש אנכי. לצערי עדיין לא נשאתי אשה, וכשביקשתי את ברכתו של רבי בשעת פרידתו ממנו לאחר שהייתי במחיצתו, הוא בירכני שהש"ת יזמין לי את זיווגי בהקדם

ביום אסרו חג של חג הסוכות נכנס אל רבינו המגיד ממעזריטש אחד מצעירי החסידים אשר סיים זה עתה את שהותו הארוכה, במשך כל ימי הרחמים והסליחות, בחצר קדשו של המגיד, ממלא מקומו וממשיך דרכו של רבינו הבעל שם טוב זיע"א, כדי להיפרד ולקבל את ברכת 'צאתכם לשלום' ואיחוליו לקראת ימי החורף הארוכים.

כבר בתחילת חודש אלול הגיע הצעיר אל המגיד כדי להיות במחיצת קדשו במשך חודשיים אלו. יכול היה האיש להרשות לעצמו לשהות תקופה ממושכת שכזאת בבית מדרשו של המגיד, כיון שלצערו ולדאבון ליבו הוא עדיין לא הקים בית בישראל. למרות גילו המבוגר יחסית הוא עדיין לא נישא, וגרוע מכך, גם שדכנים לא התדפקו על דלתותיו כדי להציע לו זיווג הגון.

הוא גם ידע היטב את הסיבה לכך: איש עני ואביון הוא. אין בידו, וגם לא ביד הוריו, כסף די כדי לתת לו נדוניה מתאימה כמנהג בעלי בתים חשובים, ואף אין בידם פרוטה לפורטה כדי לשלם לשדכן שמבקש לעשות את מלאכתו ולהתפרנס על עבודתו. השדכנים העדיפו איפוא להביא את מיטב ההצעות בפני בחורים כאלה שהכספים מצויים בכיסם ושעתידים גם לשלם על השדכנות.

עתה, כשעמד בפני המגיד בטרם דרכו חזרה לביתו הריק והשומם, הוא נזכר בלילי טבת הארוכים העתידים לבוא עליו כשהוא בודד ורווק, ופרץ בבכי גדול: רבי, זקוק אני לישועה דחופה. מבקש אני לקיים את מצות התורה ולעשות רצון הקב"ה בהקמת בית בישראל. למה יגרע חלקי ובעוד שכל חבריי כבר נישאו וילדים נישאים בזרועותיהם, אני הולך ערירי.

המגיד הביט בבחור הבוכה ברחמים גלויים, הרהר לרגע, וכשהוא לוחץ את ידו אמר לו באהבה: בני יקירי, הסר דאגה מליבך כי קרובה ישועתך לבוא. סע לחיים ולשלום, אך זאת תזכור ותקיים: השידוך הראשון שיציעו לך, יהיה השידוך אשר יהיה, עליך להסכים אליו בכל לב ובכל נפש, ללא כל תנאים והגבלות מצידיך. השידוך הראשון שיבוא בפניך, ויהיה זה בקרוב ממש, הוא זיווגך מהשמים ואין אתה רשאי להתחמק ממנו.

נרגש היה הבחור מאוד מתשובה זו שאמר לו המגיד ברוח קדשו. במוחו התרוצצו מחשבות על טיבו של השידוך האלמוני שעתידים להציע לפניו, מי יהיו המחותרים וכיצד תבוא ההצעה,

אליו את בעל האכסניה ואמר לו: דיברתי עם האברך בעניין זה של נתינת הגט והוא אכן מסכים לכך, אך בתנאי קודם למעשה שתיתן לו סכום של אלף רובלים. יודע אני, המשיך המגיד ואמר, שזהו סכום גדול מאוד, אלא שאני אדאג שלא תפסיד מכך מאומה.

זאת בשל כך שהצלחתי להשיג עבורך שידוך נאה לבתך, שידוך טוב והגון עם בחור תלמיד חכם וירא שמים, שמוכן הוא לתת לחותנו על השידוך גם סכום כזה של אלף רובלים! באופן זה לא יהיה לך שום הפסד, כי את האלף רובלים שתתן עבור הגט תקבל חזרה מהחתן החדש.

בעל האכסניה שכבר לא ידע את נפשו ממהירות הדברים הנעשים לנגד עיניו, החליט כי מוטב לו להסכים, והוא אמר למגיד: רבי, מוכן אני לציית לכל דברי הרבי, והגם שאיני יודע מי הוא החתן אותו הרבי מבקש להציע לי, סומך אני על דברי הרבי ואני מסכים לכל הצעה זו.

נענה המגיד ואמר: אכן אינך מכיר את החתן, אך דע לך שכבר ראית אותו: זה הוא החתן העומד בפנינו! דע לך שאברך זה הוא מצוין בכל מידה נכונה, בר אוריין ובר אבהן, כי מוצאו ממשפחה מיוחסת בישראל. החיסרון האחד והיחיד שהיה לו הוא העניות, אבל עתה, הרי ברוך השם כבר יש לו אלף רובלים, ולכן אין טוב לך מאשר להשאיר את שידוך זה על כנו, ואני אומר לך שזהו זיווג מן השמים.

ציית בעל האכסניה לדברי המגיד ונסע יחד עם חתנו בחזרה לביתו בשמחה, והוא ראה מהם בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ורווה מהם רוב נחת יהודית.

הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זי"ע א היה רגיל לומר על דברי הפסוקים (בראשית מד יח - טו): **וַיֵּשׁ אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי דַּבֵּר נָא עִבְדְּךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאַל יָחַר אַפְּךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כָּפְרָעָה. אֲדֹנָי שְׂאֵל אֶת עַבְדְּךָ לֵאמֹר: הֲיֵשׁ לְכֶם אָב או אָח, וּפְרוּשׁ רַש"י עַל אֲתֵר: מִתְחִילָה בְּעֵלְיָה בֵּאת עֵלְיָנוּ, לְמָה הִיא לְךָ לְשִׂאוֹל כָּל אֵלֶּה, בְּתַךְ הֵינּוּ מִבְּקָשִׁים, או אֲחוּתָנוּ אֲתָה מִבְּקָשׁ, וְאֵף עַל פִּי כֵן וְנֹאמַר אֵל אֲדֹנָי, לֹא כַחֲדָנוּ מִמֶּךָ דָּבָר.**

כי הנה משמע מזה שאם אכן היה רצונו להשתדך עמהם, אם בתו היו מבקשים או אחותם היה מבקש, היה נכון להם שיבוא בעלילה, כי כן הוא דרך השידוכים, שהם באים ונגמרים ברמאות ובעלילות, וכמו שאומרים העולם שראשי התיבות של 'שדכן' הוא ש'קר ד'זבר כ'סף נ'וטל, כי קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, ולכן הם באים בעורמה.

הבת עגונה למשך כל ימי חייה. תיכף שינה בעל האכסניה את סגנון דיבורו והתחיל לדבר עם האברך בנופת צופים ובמילים משוחות בשמן: רואה אני עליך כי עני ואביון עתה. הנה מוכן אני לתת לך סכום נאה מאוד של חמישים רובל כסף, ובלבד שתתן גט לבתי הפתיה, שלא חשבה על משמעות מעשיה ונפלה קרבן למעשיהם של סוחרים פזיזים וקלי דעת.

החתן לא התבלבל ונענה ל'חותנו' בשפה נעימה: אני לכבודו את האמת לאמיתה! ברור שאני מצדי לא הייתי עושה דבר שכזה, ובוודאי שלא הייתי משתף פעולה עם הסוחרים בדבר שהוא ברומו של עולם, אלא שכך הייתי מצווה ועומד לעשות ולא הייתה לי כל ברירה אחרת.

צווחת פליאה נפלטה מפיו של בעל האכסניה: מצווה ועומד הייתי? וכי מי זה שיכול לצוות עליך דבר שכזה, ומדוע שתקשיב בקולו?! החתן הצעיר הבין לליבו של 'חותנו' והמשיך לומר בלחישתו: מורי ורבי, המגיד הגדול ממעזריטש, הוא זה שציווה עלי כזאת, והוא זה שהורה לי ברורות שעלי להסכים לשידוך הראשון שיציעו לפני.

כך בדיוק עשיתי, סיים החתן את דבריו, וגם אם הסוחרים הללו חשבו את כל דבר זה לשחוק וליצנות גרידא, הרי שאני חשבתי זאת לאמת מוחלטת ולקחתי זאת ברצינות גמורה. זה כל מה שיש לי לומר בעניין. אם כבודו מסכים לשידוך זה - מה טוב ומה נעים, ואם כבודו אינו מסכים - הבה וניסע שנינו גם יחד למעזריטש, שם נשאל את המגיד הגדול לחוות דעתו, ונעשה ככל שהוא יורה לנו.

נאלץ בעל האכסניה להודות כי דבריו של 'חתנו' נשמעים הגיוניים ואמיתיים, והוא החליט שאסור להם לבזבז זמן יקר, ותיכף הוא חזר ועלה על עגלתו שהסוסים עדיין רתומים אליה, והחל בנסיעה למעזריטש, כשהאברך יושב לצידו.

אם במהלך הנסיעה שתק בעל האכסניה ולא פצה את פיו, הרי שעם כניסתו לחדרו של המגיד, הוא החל לדבר במרץ רב ולספר למגיד את כל אשר אירע: אני לא הייתי בביתי, ובחור צעיר זה שהתאכסן באכסנייתי שמע לאנשי לצון ומרמה שאמרו לו על בתי שהיא כביכול אחותם, והוא קידש אותה. עתה, הודיע בעל האכסניה, מוכן אני לתת לו חמישים רובלים, או אפילו סכום גדול יותר, ובלבד שיתן גט לבתי ויעזוב אותנו לנפשנו.

המגיד הביט בבעל האכסניה ואמר לו: צריך אני להרהר בדבר, מציעך אני שתלך לאכסניה ואני אדון עם האברך על כל עניין זה. לאחר כמה שעות שלח המגיד להזמין

לקראת שלב זה הורו הסוחרים לפקיד של בית האכסניה כי עליו לערוך שולחנות לסעודת חתונה מפוארת ביותר שתתקיים כאן בעוד זמן מה, ובינתיים הם עצמם החלו בהתארגנות גדולה לקראת החופה. טלית גדולה נפרשה על ארבע מקלות, כתובה נכתבה, טבעת הובאה, והבחור אמר לאשה: הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל, ויענו כל הנוכחים: מקודשת! מזל טוב!

במהלך הסעודה, בו הסוחרים שתו עוד יותר ויותר, הם החלו להשתנות ולמשוך בכובעו ובבגדיו של חתן דגן, עד שהאברך ראה כי מוטב יעשה אם יקום ויעזוב את המקום. הסוחרים כבר אינם יודעים את אשר הם עושים, וגם הכלה כבר חזרה לחדרה שבאכסניה. החתן החליט איפוא כי היות והשעה כבר מאוחרת מאוד, הוא יטייל מעט בחוץ, באוויר הלילה המרענן.

בשעת בוקר מוקדמת מאוד שומע החתן לגלגלי עגלה מתקרבת ואת קולו של אחד המשרתים המכריז לחבריו שעסקו בטיפוח גינת הירק שמחוץ לאכסניה: הנה בעל הבית מגיע! החתן לא איבד רגע והלך במהירות אל העגלה, ומשבעל האכסניה ירד מתוכה, הוא ניגש אליו ואמר לו: בוקר טוב ושלום עליכם, חותני היקר.

בעל האכסניה הסתכל על האיש בהשתוממות רבה ולא הבין את אשר הוא סח, אולם אותו משרת שטיפל בגינה, מיהר וסיפר לבעל האכסניה את כל אשר אירע כאן בלילה. בעל האכסניה כמעט והתמוטט ארצה לשמע המאורעות, והוא מיהר אל תוך האכסניה כדי לשמוע מבתו את אשר אירע. הסוחרים עצמו כבר נעלמו כלעומת שבאו, ורק הבת סיפרה לאביה גופא דעובדא היכי הוה.

בפנים אפורות מכעס ותדהמה יצא בעל האכסניה אל מחוץ לאכסניה, שם עדיין הסתובב לו החתן הלך ושוב. הוא ניגש אליו וכיבד אותו בסטירת לחי מצלצלת: טיפש שכמוך! איש חסר אחריות למעשיו! מה זאת עשית שבאת לכאן וקידשת אשה צעירה מבלי ששאלת כלום את אביה?! כלום לא הבנת שהסוחרים הפוחזים היתלו בך ועשו כאן מעשה אשר לא ייעשה.

מרוב כעסו ביקש בעל האכסניה לכבדו בעוד כמה וכמה סטירות לחי, אך ברגע של מחשבה הוא נמלך בדעתו ואמר לעצמו: סטירות אלו לא יועילו לי ולא כלום. אם כבר נקלעתי לתסבוכת זו, הרי שמוכרח אני לקרב אדם זה בדברים רכים כדי להתיר את הסבך ולהביא לךך שהוא יגרש את האשה בגט פיטורין. הלא ברור שאם אקניטנו בדברים, ובוודאי שאם אכה אותו, הוא לא יציית לי, וגרוע מזה, הוא גם יכול לברוח ולהותיר את

מילין יקדין וחידושים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מילה תא חדתא

חדתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

יוסף ובנימין חיברו שמים וארץ ולכן זכו לבתי מקדש בחלקם

המשמח חתן וכלה מרבה אהבת חינם על פי דבריו יבואר בטוב טעם מאמרם ז"ל (ברכות ו:). כל המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, כי כשהוא משמח את החתן והכלה ומשתתף ושמח בשמחת השני הרי בכך מרבה אהבת חינם, ומתקן בזה השנאת חינם שגרם לחורבן בית המקדש, וממילא הוא כאילו בנה את הבית המקדש שנחרב בירושלים.

בכו על הצווארים שמסמלים את הבית המקדש

והנה מה שבכו יוסף ובנימין דווקא על הצוואר, כי הוא מסמל את הבית המקדש, כמו שפירש רש"י בפסוק (שיה"ש ז ה) 'צווארך כמגדל השן', 'צווארך' - ההיכל והמזבח שהם זקופים וגבוהים ולשכת הגזית גם היא שם עשויה לחזק ולמגן כמגדל השן. ונראה לבאר שלכן נרמז הבית המקדש בצוואר, כי תכלית הצוואר לחבר את הראש ללב ושאר אברי הגוף, שהוא מעביר את השכליות מהמוח אל הלב, ואת המאכלים מהפה אל הגוף, וכן להיפך, שהוא מעביר את הכוח החיוני מהלב לראש. כך מהותו של בית המקדש שהוא שער השמים, והוא מקום ההתקשרות וחיבור הגמור של בני ישראל לאביהם שבשמים, גם על ידי השפע שיורד שם לבני ישראל מהראש, אבינו שבשמים, וגם על ידי ששם מוסיפים כוח ממטה למעלה בעבודת הקרבנות, וממנו יוצאת הוראה לישראל.

ויובן בזה מה שזכו יוסף ובנימין שבתי המקדש והמשכן יהיו בחלקם דווקא, כי דרך כל הצדיקים העובדים את השם יתברך בשלימות שהם מקשרים את כל הגשמיות בעולם הזה עם השמים, וממשיכים אדנותו ומלכותו יתברך בכל עניני העולם ובכך הם מחברים שמים וארץ תמיד, אם כן אפוא יוסף ובנימין שהיו צדיקים גמורים, בודאי חיברו את השמים ואת הארץ יחדיו תמיד, ומדה כנגד מדה קיבלו על כך שכרם מן השמים וזכו בחלקם לבתי המקדש והמשכן, המקומות שחיברו שמים וארץ, עליונים ותחתונים.

זמן שלא יחרב המשכן שבשילה. וביאר הרה"ק ע"ה שהענין כך הוא, דהנה חטא מכירת יוסף באה על ידי קנאה ושנאת חינם, ולא זו בלבד אלא גם בזמן שבית המקדש היה קיים עדיין השטן הזה של שנאת חינם ריקד בינינו וגרם לחורבנה (יומא ט:), על כן היתה ראשית עבודתם של יוסף ובנימין לתקן ענין זה של שנאת חינם, ומטעם זה בכו על חורבן בית המקדש שכן רצו לפעול ולעורר שלא יחרב על ידי שנאת חינם. ולא עוד אלא דווקא בגלל הדבר הזה בכו כל אחד על החורבן של השני ולא על החורבן שבחלקו, כי התיקון לשנאת חינם הוא אהבת חינם, אהבה אמיתית שכוואב לו צערו של חברו יותר מצערו, ויוסף ובנימין הרבו באהבת חינם ובכו על הצער של השני בכדי לתקן ענין השנאת חינם. ומגודל אהבה אמיתית שביניהם היה כל אחד סבור ומקובל שלא ייחרב המקדש שבחלק אחיו, אף שבגלל זה לא יבנה מקדש בחלקו.

ויפל על צווארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוואריו (מה יד). פירש רש"י מחז"ל (מגילה טז: ב"ר צג יב) יוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחבר, ובנימין בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחבר.

הקשה הרה"ק ר' יחזקאל מקוזמיר ע"ה (ויגש ד"ה מאא"ז) הרי עכשיו נפגשו שני האחים הקדושים לאחר שלא ראו זה את זה שנים רבות, ואם כן מה זה שנתעוררו דווקא עכשיו לבכות על חורבן בית המקדש, וכי כך הוא דרכו של עולם כשיפגשו אחים אחרי הרבה שנים להיות ראשית מעשיהם לערוך תיקון חצות, והלוא בשעת חדוה - חדוה. ועוד צריך להבין, מפני מה בכו כל אחד על חורבן המקדש שבחלק אחיו ולא על חורבן המקדש שבחלקו. ויותר מזה צריך ביאור, איך בכלל בכה בנימין על חורבן מקדש שילה שבחלקו של יוסף, והרי לא יבנה המקדש בחלקו של בנימין כל

מילתא דפליאה

כפרת חטא מכירת יוסף-ועשרה הרוגי מלכות

ואתם עלו לשלום אל אביכם (מד יז).

חטא מכירת יוסף מתגלגל והולך בכלל ישראל [ואף על פי שבקשו ממנו השבטים מחילה, באמרם (בראשית נ יז) 'שא נא פשע אחיך', וגם הוא הוסיף להם דברי ניחומים כמו שכתוב (שם פסוק כא) 'וינחם אותם וידבר על ליבם', מכל מקום כיון שלא השיב להם בפה מלא שהוא מוחל על כן נותר העון להתכפר בענין עשרה הרוגי מלכות (רבינו בחיי שם נ, יז)], ועיקר כפרתם של השבטים הייתה בהריגתם של עשרה הרוגי מלכות, והיו עשרה הרוגי מלכות כנגד עשרת השבטים שהשתתפו במכירה, וזהו שנרמז בדברי יוסף אל אחיו 'אתם עלו לשלום אל אביכם', וכתב רבנו בחיי שהוא רמז לעשרת הרוגי מלכות שיעלו בשלום לאביהם שבשמים, ובריקאנטי (בראשית לו כז) כתב רמז לכך, ששמות הרוגי מלכות עולים כמנין שמות השבטים. והיינו כשנחשוב עשרת השבטים מלבד יוסף ובנימין, וזבולן עם וא"ו אחת, והוא עולה למנין ב' אלפים תתנ"ח, והיו עשרת הרוגי מלכות רבן שמעון, ורבי ישמעאל, ורבי עקיבה, ורבי חננייה [בן תרדיון], ורבי טרפון, ורבי יהודה [בן בבא], ורבי אלעזר [בן שמוע], ורבי ישבב [הסופר], ורבי יהודה [הנחתום], ורבי חוצפית [התורגמן], ושמותם עולים גם כן למנין ב' אלפים תתנ"ח, ובלבד שיהיה רבי חננייה בשני יוד"ן].

ברזא דאז"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

שמות הקדושים המסוגלים לפרנסה

השפע לעולם, לכן בפסח נידונים על התבואה שהוא הפרנסה, ומחג הפסח ימשך שפע רב לעולם.

יוסף שלח רמז שהשמחה סגולה לפרנסה

באופן אחר ניתן לבאר דברי רש"י, על פי העצה הטובה שלמדונו רבותינו כיצד בידינו להמשיך ההשפעה, כאשר אמר הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז ע"ה שעצבות מקלקלת את הפרנסה, ולכן יראה כל אדם שיהיה בשמחה. ונרמז הדבר בתורה, שסופי תיבות 'והיית א'ך שמ'ח' (דברים טז טו) הם 'חת"ך', שהוא השר הגדול של פרנסה. והנה מיום שנפרד יוסף מאביו היה יעקב אבינו שרוי בצער ועל ידי זה התרחק ממנו השר הממונה כי אינו שורה אלא במקום שמחה, וכעת ששלח לו יוסף הבשורה שהוא ח'י, על ידי זה 'ותחי רוח יעקב אביהם' ונתמלא שמחה שלימה, וממילא בכוח הבשורה ששימח אותו חזר אליו השר של פרנסה, וזהו הפירוש 'ולאביו שלח כזאת' כחשבון הזה שהוא חת"ך, שביחד עם הבשורה הטובה שלח לו גם השם חת"ך שהוא השר הממונה על הפרנסה.

השמחה בחג הסוכות משפיע פרנסה לכל השנה

בכלל דברי הרבי ר' ברוך ע"ה ניתן לומר, שדווקא משבעת ימי הסוכות נמשך פרנסה לכל השנה על ידי שם חת"ך, מאחר שימים אלו הם זמן שמחתינו, שנצטוונו עליהם בתורה הקדושה שלש פעמים לשמוח בכל שבעת הימים, ומזה נלמד גם אנחנו לתמיד שהדרך להמשיך השפע הטוב ממרום הוא על ידי שהאדם בשמחה.

רמז בברכת 'פרנסה ברווח'

גם מה שרגיל בפי העולם לברך איש את רעהו בברכת 'פרנסה ברווח', המתיק הרה"ק ר' יוסף מקאסאן ע"ה (בני שלשים וילקט יוסף אות קד) בדרך רמז, כי כשהפרנסה מתרחבת דיינו שכותבים פרנסה במילוי כזה פ"א רי"ש נו"ן סמ"ך ה"א, המילוי לבד בלי הראשי תיבות עולה בגימטריא שם הפרנסה חת"ך. ולא זו בלבד אלא גם ברו"ח נוסריקון ב' רוח", ב' פעמים רוח בגימטריא חת"ך.

רואים מעשים בכל יום שגם תלמידי חכמים מחזרים על הפתחים ל"ע. ולכן פירש בגמרא דרך אחרת, שהרי ידוע שצריך האדם להתפלל בכל יום על הפרנסה ולבקש מזונותיו מאת השם יתברך, וצריכין לכוון בכוננת פותח את ידך לשמות הפרנסה כנודע, וזהו שהקשתה הגמרא 'והא חזינן דמיעני', ומתרץ 'אהדורי אפתחא לא מיהדר', כיון שרואים אנו שהם עניים על כרחנו נאמר שזה מחמת שאינם מחזרים על הפתחים, דהיינו שלא כווננו 'בפתחא' היינו בפסוק 'פותח את ידך', עכדה"ק.

לפיכך כאשר ראה יוסף הצדיק שהם רעבים ללחם שלח להם שמות הפרנסה ובכך יהיה להם שובע, וכאשר בא יעקב והמשיך שמות הפרנסה נתבטל הרעב ונשפע שפע רב בעולם.

ביאור דברי הגמרא בטעם אמירת תהלה לדוד בכל יום

על פי דבריו הפליא האמרי יוסף (חיי שרה אות כו) לבאר מה שאמרו חז"ל בגמרא ברכות (ד:): אמר רבי אלעזר אמר רבי אבינא, כל האומר תהילה לדוד בכל יום שלש פעמים מובטח לו שהוא בן העולם הבא, מאי טעמא, אילימא משום דאתיא באל"ף ב"ת נימא 'אשרי תמימי דרך' דאתיא בתמימי אפיין, אלא משום דאית ביה 'פותח את ידך', נימא הלל הגדול דכתיב ביה 'נותן לחם לכל בשר', אלא משום דאית ביה תרתי. ופרש"י: דאתי באל"ף ב"ת, ויש בו שבח הכנת מזון לכל חיי אולם האמרי יוסף פירש דאית ביה תרתי על דרך הנ"ל, שבפסוק 'פותח את ידך' מופיעים שני השמות פא"י וחת"ך, ואילו בפסוק 'נותן לחם לכל בשר' נרמז רק שם חת"ך באותיות האמצעיות, ולכן אומרים 'תהילה לדוד'.

כפסח נידונים על התבואה

על דרך זה פירש הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב ע"ה (הובא באמרי יוסף אמור ד"ה ולקחת סולת סט:), מה דאיתא במסכת ראש השנה (טז). שבחג הפסח נידונים על התבואה, שהפירוש הוא על פי הנ"ל, שהראשי תיבות של השמות פא"י סא"ל חת"ך עולה פס"ח, וכיון שעל ידי שלשה השמות אלו נמשך

ולאביו שלח פזאת עשרה חמרים נשאים מטוב מצרים ועשר אתנת נשאת בר ולחם ומזון לאביו לדך (מה כג). פירש רש"י: 'שלח כזאת' - כחשבון הזה וכו'.

ואינו מובן איזה חשבון יש כאן, הרי בסך הכל שלח לו עשרה חמורים ועשר אתונות, ומה היה צריך לחשב. בכדי להבין מה הוסיף רש"י בפירושו, נביא בהקדם את דברי האריז"ל הידועים שיש ג' שמות של פרנסה, והם פא"י סא"ל חת"ך, וכולם רמוזים בפסוק (תהלים קמה טז) 'פותח את ידך ומשפיע לכל חיי צון', פא"י נוסריקון 'פותח את ידך', והסופי תיבות של 'פותח את ידך' עולה חת"ך, שהוא שם המלאך הממונה על הפרנסה, על דרך מה שאומרים (בפיוט לראש השנה ויום הכיפורים) 'החותך חיים לכל חיי', ובא"ת ב"ש השם חת"ך הוא השם סא"ל.

יוסף הצדיק שלח לאביו לכוון בשם חת"ך

והנה מובא (בספר יפרח בימיו צדיק) בשם הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב ע"ה שאמר גם כאן בדרך זה, 'כזאת' גימטריא 'חת"ך', וזהו שפירש רש"י כחשבון הזה, שהרי היו אז שנות רעבון, ויוסף הצדיק הרי הוא המשביר המשפיע פרנסה לכל העולם, ולכן שלח לאביו שיכוון בשם חת"ך שעולה כמספר כזאת, ועל ידי זה לא יחסר לו לחם.

על ידי הכוונה בשלשת השמות נשפע שפע רב

והוסיף הרה"ק החקל יצחק מספינקא ע"ה (ויגש ד"ה ולאביו) פנינים יקרים על פי הנ"ל, שהרי הן השם פא"י והן השם סא"ל עולים בגימטריא צ"א, ושניהם יחד עולים קפ"ב כמספר יעקב, ומטעם זה 'ולאביו שלח כזאת' עולה חת"ך, דהיינו ששלח לו גם את השם השלישי, ועל ידי כל הג' שמות יתמשך שפע רב בעולם.

והרחיב עוד להמתיק את הדברים על פי המובא (אמרי יוסף חיי שרה אות כו) בשם הרה"ק ר' בעריש ע"ה מזידיטשוב בפירושו הגמרא (שבת קנא:): 'גמירי דצורבא מרבנן לא מיעני, ומקשה הא חזינן דמיעני, ומתרץ אהדורי אפתחא לא מיהדר'. ודקדק הוא ז"ל, הרי אנו

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

עיקר מסירות נפש - כשיש לאדם כל טוב ולא בעת צרה

אחר הצער הגדול שהיה לו בעבורו.

אהבת השם מבטל אהבה גשמית וכן ההיפך

דיבורים נשגבים אלו של המהר"ל עשויים להתפרש בכמה פנים, ולאחר שהביאם השפת אמת (ויגש תרל"ז ד"ה נודע) פירש הענין כפשוטו, כי היה ירא לנפשו שעל ידי זה האהבה שנתמלא לבו ליוסף בנו ישכח ממנו אהבת הבורא יתברך, לכן לפני ששמח והתענג מראיית יוסף שכל כך ציפה וחיכה לראותו, מקודם התדבק בהקדוש ברוך הוא ועל ידי זה נשכח ממנו האהבה הגשמית.

וכענין זה מסופר על החפץ חיים ע"ה שאמר בעת הסתלקות בנו חביבו הצדיק ז"ל כי כעת יוכל לקיים ביתר שלימות את הפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך' ולעבוד את השם יתברך באהבה יתירה, כי גם האהבה שחיבב את בנו כבר יוכל גם כן להקדישה לקדושת שמו יתברך.

מעשה אבות סימן לבנים גם באהבת השם יתברך

והנה גם במסכת זו של אהבת השם קיים הכלל 'מעשה אבות סימן לבנים' (ראה תנחומא לך לך ט), ואנו נקראים בזה לאמץ את דרכי האבות הקדושים וללמוד את מידותיהם התרומיות. רבות ניתן ללמוד בענין זה מפגישת יעקב ויוסף, כמו שהביא השפתי צדיק (ויגש לא) ששמע מזקינו החידושי הרי"מ ע"ה ששיבח את דברי המהר"ל הנ"ל, אמנם הרבי מקאצק זלה"ה התבטא על כך שהוא דבר קטן למעלת קדושת האבות, וליישב דברי זקינו ז"ל כתב השפתי צדיק שנראה כוונתו שיעקב אבינו הכין דרך עבודה זו עבור כל כלל ישראל, שבכל עת שיתעורר בליבם איזה אהבה וחיבה שיוכלו להטותה להשם יתברך, ולכן מובא ברש"י כוונה זו שנעשה מזה פירוש הפשוט ואז יוכל כל איש ישראל לבוא למדרגה זו, וכן היה רוב עבודת האבות הקדושים להכין דרכי עבודה לכלל ישראל, אכן האבות הקדושים עצמם אין לשער גודל דביקותם ומסירות נפשם תמיד להשם יתברך עד שמלאכי השרת נתקנאו בהם.

חושב תמיד למסור נפשו על קידוש השם, כי אין זה מסירות נפש האמיתית כמובן. רק עיקר הרבותא הוא כשיש לו לאדם כל טוב הן עושר וכבוד והן נחת מבניו ועם כל זה הוא מוכן ומזומן כל רגע למסור נפשו על קידוש שמו יתברך, זוהי מסירות נפש האמיתית.

לכן כל זמן שלא ראה יעקב אבינו את יוסף חי וקיים היה חושש שקבלת מסירות נפשו אינה באמת לאמיתה, בהיות שסבל צרות רבות ורעות וצרת יוסף העולה על כולנה, אולם כשראה שעוד יוסף חי והייתה לו מזה שמחה גדולה, אז דייקא אמר 'אמותה הפעם' (מו ל), כי עתה כבר יכול לקבל עליו מסירות נפש באמת לאמיתה למות במיתת הצדיקים, כמו שתרגם יונתן 'די במיתותא דמייתין בה צדיקא אנא מיית', שמדבקים עצמם באהבה עזה עד כלות הנפש. לפי זה יבוא על נכון שרק עכשיו היה יוסף חושש לפטירת אביו ולכן השגיח עליו.

קבלת עול מלכות שמים שלימה כשהלב מלא אך ורק באהבת השם כדרך החסידים

בכלל דבריו הקדושים שמאז ומתמיד רצה יעקב אבינו לקבל על עצמו עול מלכות שמים שלימה במסירות נפש, אולם אי אפשר להגיע למדרגה זו רק כשהלב בוער כאש כשהוא מלא אהבת השם עזה ששום רוחות שבעולם לא יוכלו לכבותה. יסוד דבריו מושתת על המובא בספר גור אריה למהר"ל (מו כט) מדוע נתייחד הזמן לקריאת שמע שהיה קורא, לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, נתמלא לבו אהבת ויראת השם בהכרה מלאה איך מידותיו הם טובות ושלמות ומשלם שכר טוב ליראיו, והיא מידת החסידים אשר יקרה להם טוב מיד הם מתדבקים אל הקדוש ברוך הוא על הטובות והאמת שעשה עמם, והנה זהו קריאת שמע בקבלת עול ויחוד מלכות שמים ואהבתו, ולכן היה ראוי ליעקב לקרוא קריאת שמע כאשר בא אליו יוסף וראה אותו מלך

וַיֹּאסֶר יוֹסֵף מְרַבְּתוֹ וַיַּעַל לְקִרְיַת יִשְׂרָאֵל אָבִיו גִּשְׁנָה וַיֵּרָא אֵלָיו וַיִּפֹּל עַל צַוְּאָרָיו וַיִּבְךְּ עַל צַוְּאָרָיו עוֹד (מו כט). רש"י כתב לפרש 'עוד' מלשון רבוי, שהרבה יוסף והוסיף בבכי יותר על הרגיל, אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו הטעם שהיה קורא את שמע.

ונתקשו המפרשים דממה נפשך אם לא היה אז זמן קריאת שמע מדוע קרא יעקב אבינו, ואם כן היה אז הזמן לקרוא את שמע מדוע יוסף הצדיק לא קרא.

ונראה לתרץ, על פי הידוע ומבואר בספרים הקדושים מעלת ודרגת הצדיקים, אשר בעבודתם את השם יתברך בדביקות עצומה בקדושה ובטהרה ובסילודין כשרפים ומלאכים זוכים להתפשטות הגשמיות, עד היותם קרובים להיבטל ממציות ולהסתלקות נשמתם מחמת רוב כיסופין והשתוקקות ואהבת השם אשר בערה בהם, וכדי להציל את נפשם חייבים הם להתעסק בדבר גשמי או שיעמדו עליהם אנשי ביתם לשמור עליהם בשמירה יתירה ולעוררם לבל יסתלקו מן העולם הזה בשעת דביקותם.

יוסף שמר על אביו שלא יסתלק לעולמו מרוב דביקות

בדרך זו ניתן להבין מדוע יוסף לא קרא קריאת שמע, שכן אם בצדיקי הדורות נאמר כך, על אחת כמה וכמה יעקב אבינו ע"ה בחיר האבות בוודאי היה בבחינה זו, ולכן הוצרך יוסף להשגיח על אביו בשעה שהוא קרא את שמע שלא תצא נפשו מרוב דביקות, ועל כן נפל על צוארו כדי להחזיקו בעולם הזה, ויתכן להוסיף שגם זה בכלל דברי הנחלת יעקב שיוסף היה עסוק במצות כיבוד אביו לשמור ולהשגיח עליו.

אך עדיין צריך ביאור, מדוע דוקא עכשיו הוצרך יעקב אבינו להשגחה, ואם קודם לכן גם היה לו השגחה, אם כן איפה המשגיח הקודם.

אמנם נראה לומר שרק עכשיו היה צריך שמירה ולא קודם, על פי מה שכתב בעל דברי אמונה ע"ה (ויגש) שהאדם אשר צרות רבות סבבוהו וממילא אין לו שום נחת מזה העולם, אין רבותא בזה שהוא

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 גועם אלימלך
 מנורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com